

D. JUNIUS
JUVENALIS
AQUINAS,
ET
AULUS
PERSIUS
FLACCUS.

J

K

20110100

21.11.10

at 7.00

H

21.11.10

at 7.00

EX

DECII JUNII
JUVENALIS
AQUINATIS
SATIRAE;
EX RECENSIONE
HENRICI CHRISTIANI HENNINII
FIDELITER EXPRESSAE.

GLASGUAE,
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M. DCC. L.

S
Impu
Hic e
Tele
Scrip
Nota
Mart
Volc
Aeac
Pelli
Front
Semp
Expe
Et n
Conf
Dorr
Vati
Cur
Per e
Si va
Cum
Figa
Patr
Quo
Cum

D. JUNII JUVENALIS
SATIRAE.

SATIRA I.

Emper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem consumserit ingens
Telephus? aut summi plena jam margine libri
Scriptus et in tergo necdum finitus Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis: et Acoliis vicinum rupibus antrum
Volcani. quid agant venti, quas torqueat umbras
Aeacus: unde alias furtivae devehat aurum
Pelliculae, quantas jaculetur Monychus ornos:
Frontonis platani, convulsaque marmora clamant
Semper, et assiduo ruptae lectore columnae.
Expectes eadem a summo minimoque poetâ.
Et nos ergo manum ferulae subduximus, et nos
Consilium dedimus Sullae, privatus ut altum
Dormiret? stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, periturae parcere chartae.
Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncae flexit alumnus:
Si vacat et placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado, Maevia Tuscum
Figat aprum, et nuda teneat venabula mamma:
Patricios omneis opibus quum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat:
Cum pars Niliacae plebis, cum verna Canopi

A

Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet aestivum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat majoris pondera gemmae :
Difficile est satyram non scribere : nam quis iniquae
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se ?
Caussidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipso ; post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa,
Quod supereft, quem Massa timet, quem munere palpat
Carus, et a trepido Thymele summissa Latino :
Cum te summoveant, qui testamenta merentur
Noctibus, in coelum quos evehit optima summi
Nunc via processus, vetulac vesica beatae !
Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem :
Parteis quisque suas ad mensuram inguinis heres
Accipiat sane mercedem sanguinis, et sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut Lugdumensem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum jecur ardeat ira,
Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
Fupilli prostantis ? et hic damnatus inani
Judicio (Quid enim salvis infamia nummis ?)
Exsul ab octava Marius bibit, et fruitur Dis
Iratis : at tu victrix provincia ploras.
Haec ego non credam Venusina digna lucerna ?
Haec ego non agitem ? sed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeads, aut mugitum Labyrinthi,
Et mare percussum puero, fabrumque volantem :
Cum leno accipiat moechi bona, si capiendi
Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso :
Cum fas esse putet curam sperare cohortis,
Qui bona donavit praesepibus, et caret omni
Majorum censu, dum pervolat axe citato
Flaminiam : puer Automedon nam lora tenebat,

Ipse lacernatae cum se jactaret amicac.
 Nonne libet medio ceras implere capaces
 Quadrivio: cum jam sextâ cervice feratur
 Hinc atque inde patens, ac nuda paene cathedra,
 Et multum referens de Maecenate supino
 Signator falsò, qui se lautum, atque beatum
 Exquis tabulis, et gemma fecerat uda?
 Occurrit matrona potens, quae molle Calenum
 Porrectura viro miscet sitiente rubetam,
 Instituitque rudes melior Locusta propinquas
 Per famam et populum nigros efferre maritos.
 Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
 Si vis esse aliquis: Probitas laudatur, et alget.
 Criminibus debent hortos, praetoria, mensas,
 Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.
 Quem patitur dormire nurus corruptor avarae,
 Quem sponsae turpes, et praetextatus adulter?
 Si natura negat, facit indignatio versum,
 Qualemque potest: qualeis ego, vel Cluvienus.
 Ex quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
 Navigio montem ascendit, sorteisque poposcit,
 Paulatimque anima caluerunt mollia saxa,
 Et maribus nudas ostendit Pyrrha Puellas:
 Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
 Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.
 Et quando uberior vitiorum copia? quando
 Major avaritiae patuit sinus? alea quando
 Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
 Ad casum tabulae, posita sed luditur arca.
 Praelia quanta illic dispensatore videbis
 Armigero! simplexne furor sestertia centum
 Perdere, et horrenti tunicam non reddere servo?
 Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
 Secreto coenavit avus? nunc sportula primo
 Limine parva sedet, turbæ rapienda togatae.

Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne
Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, jubet a praecone vocari
Ipsos Trojungenas. nam vexant limen et ipsi
Nobiscum: da Praetori, da deinde Tribuno.
Sed libertinus prior est: prior, inquit, ego adsum.
Cur timeam? dubitemve locum defendere: quamvis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestrac
Arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernac
Quadrinventa parant. quid confert purpura major
Optandum, si Laurenti custodit in agro
Conductas Corvinus oveis? ego possideo plus
Pallante, et Licinis. expectant ergo tribuni:
Vincant divitiae: sacro nec cedat honori,
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis:
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas: etsi funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quaeque salutato crepitat concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusque domi? densissima centum
Quadranteis lectica petit, sequiturque maritum
Langida, vel praegnans, et circumducitur uxor.
Hic petit absenti, nota jam callidus arte,
Ostendens vacuam, et clausam pro conjuge sellam.
Galla mea est, inquit. citius dimitte. moraris?
Profer Galla caput. noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum:
Sportula, deinde forum, jurisque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, atque Arabarches:
Cujus ad effigiem non tantum mejere fas est.

Vestibulis abeunt veteres, lassique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longissima, coenae,
Spes homini. caulis miseris, atque ignis emendus,
Optima silvarum interea, pelagique vorabit
Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit.
Nam de tot pulchris, et latis orbibus, et tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.
Nullus jam parasitus erit. sed quis feret istas
Luxuriae fordes? quanta est gula, quae sibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum!
Poena tamen praesens, cum tu deponis amictus
Turgidus, et crudum pavonem in balneā portas.
Hinc subitae mortes, atque intestata senectus.
It nova, nec tristis per canatas fabula coenas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas: eadem cupient, facientque minores.
Omne in praecipiti vitium stetit. utere velis,
Totos pande sinus. dicas heic forsitan, unde
Ingenium par materiae? unde illa priorum,
Scribendi quodcunque animo flagrante liberet,
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
Pone Tigellinum: taeda lucebit in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum ducet arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
Pensilibus plumis, atque illinc despiciet nos:
Cum veniet contra, digito compesce labellum:
Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
Securus licet Aeneam, Rutilumque ferocem
Committas: nulli gravis est percussus Achilles,
Aut multum quaeitus Hylas, urnamque secutus.
Ense velut stricto, quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est

Criminibus, tacita sudant praecordia culpa.
Inde irae, et lachrymae. tecum prius ergo voluta
Haec, animo ante tubas: galeatum sero duelli
Poenitet. experiar, quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.

SATIRA II.

Ultra Sauromatas fugere hinc libet, et glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios simulant, et Bacchanalia vivunt,
Indocti primum: quanquam plena omnia gypso
Chrysippi invenies. nam perfectissimus horum est,
Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non vicus abundat
Tristibus obscoenis? castigas turpia, cum sis
Inter Socraticos notissima fossa cinaedos:
Hispida membra quidem, et durae per brachia setae
Promittunt atrocem animum: sed podice laevi
Caeduntur tumidae, medico ridente, mariscae.
Rarus sermo illis, et magna lubido tacendi,
Atque supercilie brevior coma. verius ergo,
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum, incessuque fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat veniam: sed pejores, qui talia verbis
Herculis invadunt, et de virtute locuti
Clunem agitant. ego te ceventem, Sexte, verebor?
Infamis Varillus ait: quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querenteis?
Quis coekum terris non misceat, et mare coelo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mocchos? Catilina Cethegum?

In tabulam Sulla si dicant discipuli tres?
 Qualis erat nuper tragicō pollutus adulter
 Concubitu: qui tunc leges revocabat amaras
 Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas,
 Cum tot abortivis foecundam Julia vulvam
 Solveret, et patruo similes effunderet offas?
 Nonne igitur jure, ac merito vitia ultima fictos
 Contemnunt Scauroſ, et castigata remordent?
 Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
 Clamantem toties. ubi nunc lex Julia? dormis?
 Atque ita subridens: felicia tempora, quae te
 Moribus opponunt. habeat jam Roma pudorem.
 Tertius e coelo cecidit Cato. sed tamen unde
 Haec emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 Quae tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernac.
 Quod si vexantur leges, ac jura: citari
 Ante omneis debet Scantinia. respice primum
 Et scrutare viros: faciunt hi plura; sed illos
 Defendit numerus, junctaeque umbone phalanges.
 Magna inter molleis concordia. non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Taedia non lambit Cluviam, nec Flora Catullum:
 Hippo subit juvenes, et morbo pallet utroque.
 Nunquid nos agimus causas, civilia jura
 Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus?
 Luctantur paucae: comedunt coliphia paucae.
 Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
 Vellera: vos tenui praegnantem stamine fusum
 Penelope melius, levius torquetis Arachne,
 Horrida quale facit residens in codice pellex.
 Notum est, cur solo tabulas impleverit Hister
 Liberto, dederit vivus cur multa puellae.
 Dives erit, magno quae dormit tertia lecto.
 Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
 De nobis post haec tristis sententia fertur.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.
 Fugerunt trepidi vera, ac manifesta canentem
 Stoïcidae. quid enim falsi Laronia? sed quid
 Non facient alii, cum tu multicia sumas
 Cretice? et hanc vestem populo mirante perores
 In Proculas, et Pollitas? est moecha Fabulla.
 Damnetur, si vis, etiam Carfinia: talem
 Non sumet damnata togam. sed Julius ardet,
 Aestuo. nudus agas: minus est insania turpis.
 En habitum, quo te leges, ac jura ferentem
 Vulneribus crudis populus modo victor, et illud
 Montanum positis audiret vulgus aratris.
 Quid, non proclames, in corpore Judicis ista
 Si videas? quaero, an deceant multicia testem?
 Acer, et indomitus, libertatisque magister
 Cretice perluces! dedit hanc contagio labem,
 Et dabit in plureis: sicut grex totus in agris
 Unius scabie cadit, et porrigine porci,
 Uvaque conspecta livorem ducit ab uva.
 Foedius hoc aliquid quandoque audebis amictu:
 Nemo repente fuit turpissimus. accipient te
 Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
 Frontibus, et toto posuere monilia collo,
 Atque Bonam tenerae placant abdomine porcae,
 Et magno cratere Deam: sed more sinistro
 Exagitata procul non intrat foemina limen.
 Solis ara Deae maribus patet. ite profanac!
 Clamatur: nullo gemit heic tibicina cornu,
 Talia secreta coluerunt Orgia taeda
 Cecropiam soliti Baptae lassare Cotytto.
 Ille supercilium madida fuligine tactum
 Obliqua producit acu, pingitque trementeis
 Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
 Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
 Cocrulea indutus scutulata, aut galbina rasa,

Et per Junonem domini jurante ministro.

Ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
Actoris Aurunci spolium: quo se ille videbat
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.

Res memoranda novis annalibus, atque recenti
Historia, speculum civilis Sarcina belli.

Nimirum summi ducis est occidere Galbam,

Et curare cutem summi constantia civis;

Bebriaci campo spolium affectare palati;

Et pressum in facie digitis extendere panem:

Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,

Moesta nec Actiaca fecit Cleopatra carina.

Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensae.

Hic turpis Cybeles, et fracta voce loquendi

Libertas, et crine senex fanaticus albo

Sacrorum Antistes, rarum, ac memorabile magni

Gutturis exemplum, conducendusque magister.

Quid tamen expectant: Phrygio quos tempus erat jam

More supervacuam cultris abrumpere carnem?

Quadrinventa dedit Gracchus festertia, dotem

Cornicini; sive hic recto cantaverat aere.

Signatae tabulae: dictum feliciter! ingens

Coena sedet: gremio jacuit nova nupta mariti.

O proceres, censore opus est, an haruspice nobis?

Scilicet horreris, majoraque monstra putares,

Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?

Segmenta, et longos habitus, et flamea sumit,

Arcano qui sacra ferens nutantia loro

Sudavit clypeis ancilibus. O pater urbis,

Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde

Haec tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?

Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir;

Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,

Nec quereris patri? vade ergo, et sede severi

Jugeribus campi, quem negligis. officium cras

Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
Quae caussa offici? quid quaeris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modo vivere: fient,
Fient ista palam, cupient et in aetate referri.
Interea tormentum ingens nubentibus haeret,
Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpora juris
Natura indulget. steriles moriuntur, et illis
Turgida non prodest condita pyxide Lyde,
Nec prodest agili palmas praebere Luperco.
Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generosior, et Marcellis,
Et Catulis, Paulique minoribus, et Fabiis, et
Omnibus ad podium spectantibus. his licet ipsum
Admoveas, cuius tunc munere retia misit.
Esse aliquos maneis, et subterranea regna,
Et pontum, et Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una transire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum aere lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid sentit, et ambo
Scipiadae? quid Fabricius, manesque Camilli?
Quid Cremerae legio, et Cannis consumta juventus,
Tot bellorum animae; quoties hinc talis ad illos
Umbra venit? cuperent lustrari, si qua darentur
Sulphura cum taedis, et si foret humida laurus.
Illuc, heu! miseri traducimur. arma quidem ultra
Littora Jubernae promovimus, et modo captas
Orcadas, ac minima contentos nocte Britannos:
Sed quae nunc populi fiunt victoris in urbe,
Non faciunt illi, quos vicimus: et tamen unus
Armenius Zalates cunctus narratur ephebis
Mollior ardenti sese induluisse Tribuno.
Adspice, quid faciant commercia: venerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem

Indulxit pueris, non unquam deerit amator:
 Mittentur braccae, cultelli, frena, flagellum.
 Sic practextatos referunt Artaxata mores.

S A T I R A III.

QUAMVIS digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen, vacuis quod sedem figere Cumis
 Destinet, atque unum civem donare Sibyllae.
 Janua Bajarum est, et gratum littus amoeni
 Secessus. ego vel Prochytam praepcno Suburrae.
 Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 Deterius credas horrere incendia, lapsus
 Tectorum assiduos, ac mille pericula saevae
 Urbis, et Augusto recitanteis mense Poëtas?
 Sed dum tota domus rheda componitur una,
 Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam:
 Hic, ubi nocturnae Numa constituebat amicae:
 Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
 Judaeis: quorum cophinus foenumque supellex.
 Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
 Arbor, et ejectis mendicat silva Camoenis.
 In vallem Aegeriae descendimus, et speluncas
 Dissimiles veris. quanto praestantius esset
 Numen aquae, viridi si margine cluderet undas
 Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
 Hic tunc Umbritius: quando artibus, inquit, honestis
 Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, here quam fuit, ac eadem cras
 Deteret exiguis aliquid: proponimus illuc
 Ire, fatigatus ubi Daedalus exuit alas,
 Dum nova canities, dum prima, et recta senectus,
 Dum supereft Lachesi, quod torqueat, et pedibus me
 Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
 Cedamus patria: vivant Artorius istic.

Et Catulus: maneant, qui nigrum in candida vertunt,
Queis facile est aedem conducere, flumina, portus,
Siccandam cluviem, portandum ad busta cadaver,
Et praebere caput domina venale sub hasta. . .
Quondam hi cornicines, et municipalis arenae
Perpetui comites, notaeque per oppida buccae,
Munera nunc edunt, et verso pollice vulgus,
Quum libet occidunt populariter: inde reversi
Conducunt foricas. et cur non omnia? cum sint,
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit quoties voluit fortuna jocari.
Quid Romae faciam? mentiri nescio: librum,
Si malis est, nequeo laudare, et poscere: motus
Astorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
Inspexi. ferre ad nuptam, quae mittit adulter,
Quae mandat, norunt alii: me nemo ministro
Fur erit, atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, et extinctae corpus non utile dextrae.
Quis nunc diligitur, nisi conscius, et cui fervens
Aestuat occultis animus, semperque tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
Ut somno careas, ponendaque praemia sumas
Tristis, et a magno semper timearis amico.
Quae nunc divitibus gens acceptissima nostris,
Et quos praecipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstat. non possum ferre, quirites!
Graecam urbem, quamvis quota portio faecis Achaci?
Jampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana secum

Vexat, et ad Circum jussas prostare puellas.
Ite, quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis.
Esquilias, dictumque petunt a vimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promtus, et Isaeo torrentior. ede, quid illum
Esse putas? quem vis hominem, secum attulit ad nos:
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, schoenobates, medicus, magus: omnia novit.
Graeculus esuriens in coelum, jusserris, ibit.
Ad summam, non Maurus erat, neque Sarmata, nec Thrax,
Qui summis pennas, mediis sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit, fultusque thoro meliore recumbet
Advectus Romam, quo pruno, et coetona vento?
Usque adeo nihil est, quod nostra infantia coelum
Hausit Aventini bacca nutrita Sabina?
Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus aequat
Herculis, Antaeum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Haec eadem licet et nobis laudare: sed illis
Creditur, an melior cum Thaïda sustinet, aut cum
Uxorem comoedus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur,
Non persona loqui: vacua, et plana omnia dicas
Infra ventriculum, et tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Haemo,

Natio comoeda est. rides? majore cachinno
Concutitur: flet, si lacrymas conspexit amici,
Nec dolet: igniculum brumae si tempore poscas,
Accipit endromidem: si dixeris, aestuo, sudat.
Non sumus ergo pares: melior, qui semper, et omni
Nocte, dieque potest alienum sumere vultum,
A facie jactare manus, laudare paratus,
Si bene ruetavit, si rectum minxit amicus,
Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
Praeterea sanctum nihil est, et ab inguine tutum:
Non matrona Laris, non filia virgo, neque ipse
Sponsus laevis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam coepit Graecorum mentio, transi
Gymnasia, atque audi facinus majoris abollae.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Discipulumque senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam Gorgonei delapsa est pinna caballi.
Non est Romano cuiquam locus heic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Hermarcus:
Qui, gentis vitio, nunquam partitur amicum,
Solus habet. nam, cum facilem stillavit in aurem
Exiguum de naturae patriaeque veneno,
Limine summoveor: perierunt tempora longi
Servitii: nusquam minor est jactura clientis.
Quod porro officium, ne nobis blandiar; aut quod
Pauperis heic meritum: si curet nocte togatus
Currere, cum praetor lictorem impellat, et ire
Praecipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,
Ne prior Albinam et Modiam collega salutet?
Divitis heic servi cludit latus ingenuorum
Filius: alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Calvinae, vel Catienae,
Ut scelus, atque iterum super illam palpitet: at tu,

Cum tibi vestiti facies scorti placet, haeres,
Et dubitas alta Chionem deducere sella.
Da testem Romae tam sanctum, quam fuit hospes
Numinis Idae: procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex aede Minervam:
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
Quaestio: quot pascit servos? quot possidet agri
Jugera? quam multa, magna que paropside coenat?
Quantum quisque sua nummorum servat in arca,
Tantum habet et fidei. juris licet et Samothracum,
Et nostrorum aras; contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dis ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiam praebet caussasque jocorum
Omnibus hic idem, si foeda et scissa lacerna,
Si toga sordidula est, et rupta calceus alter
Pelle patet: vel si consuto vulnere crassum,
Atque recens linum ostendit non una cicatrix?
Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor est, et de pulvino surgat equestri,
Cujus res legi non sufficit, et sedeant heic
Lenonum pueri quoque in fornice nati.
Heic plaudat nitidi praeconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistac.
Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener heic placuit sensu minor, atque puellae
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur haeres:
Quando in consilio est aedilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi; sed Romae durior illis
Conatus: magno hospitium miserabile, magno
Servorum ventres, et frugi coenula magno.
Fictilibus coenare pudet, quod turpe negavit
Translatus subito ad Marsos, mensamque Sabellam:

Contentusque illic veneto, duroque cucullo.
Pars magna Italiae est, si verum admittimus, in qua
Nemo togam sumit, nisi mortuus. ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Majestas, tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, cum personae pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Aequaleis habitus illic, simileisque videbis
Orchestram, et populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicae summis aedilibus albæ.
Heic ultra vireis habitus nitor: heic aliquid plus,
Quam satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id vitium est. heic vivimus ambitiosa
Paupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
Cum precio. quid das, ut Cossum aliquando salutes:
Ut te respiciat clauso Vejento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati.
Plena domus libis genialibus: accipe, et istud
Fermentum tibi habe: praestare tributa clientes
Cogimur, et cultis augere peculia servis.
Quis timet, aut timuit gelida Praeneste ruinam,
Aut positis nemorosa inter juga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabeis, aut proni Tiburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui. nam sic labentibus obstat
Villicus, et veteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente jubet dormire ruina.
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. jam poscit aquam, jam frivola transfert
Ucalegon: tabulata tibi jam tertia fumant:
Tu nescis. nam si gradibus trepidatur ab imis:
Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluvia, molles ubi reddunt ova columbae.
Lectus erat Codro Procula minor; urceoli sex,
Ornamentum abaci; nec non et parvulus infra

Cantharus; et recubans sub eodem marmore Chiron;
Jamque vetus Graecos servabat cista libellos,
Et divina Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus. quis enim negat? et tamen illud
Perdidit infelix totum nihil: ultimus autem
Aerumnae cumulus, quod nudum, et frustra rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit.
Si magna Asturici cecidit domus: horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia praetor.
Tunc gemimus cafus urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc? et jam accurrit, qui marmora donet;
Conferat impensas: hic nuda, et candida signa;
Hic aliquid praecellarum Euphranoris, et Polycleti;
Haec Asianorum vetera ornamenta Deorum,
Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam,
Hic modium argenti: meliora, et plura reponet
Persicus orborum lautissimus, et merito jam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit aedes.
Si potes avelli Circensisibus, optima Sorae,
Aut Fabrateriae domus, aut Frusinone paratur,
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum!
Hortulus heic, puteusque brevis, necreste movendus,
In tenucis plantas facili defunditur haustu.
Vive bidentis amans, et culti villicus horti:
Unde epulum possis centum dare Pythagoreis.
Est aliquid, quocunque loco, quocunque recessu,
Unius sese dominum fecisse lacertae.
Plurimus heic aeger moritur vigilando: sed illum
Languorem peperit cibus imperfectus, et haerens
Ardenti stomacho. nam quae meritoria somnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi: rhedarum transitus arcto
Vicorum inflexu, et stantis convicia mandrac
Eripient somnum Druso, vitulisque marinis.
Si vocat officium, turba cedente vehetur

Dives, et ingenti curret super ora liburno,
 Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus.
 Namque facit somnum clausa lectica fenestrâ.
 Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
 Unda prior: magno populus premit agmine lumbos,
 Qui sequitur; ferit hic cubito, ferit asse duro
 Alter: at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
 Pinguia crura luto, planta mox undique magna
 Calcor, et in digito clavus mihi militis haeret.
 Nonne vides, quanto celebretur sportula fumo?
 Centum convivae: sequitur sua quemque culina.
 Corbula vix ferret tot vasa ingentia, tot res
 Impositas capiti, quas recto vertice portat
 Servulus infelix, et cursu ventilat ignem.
 Scinduntur tunicae sartae: modo longa coruscat
 Sarraco veniente abies, atque altera pinum
 Plaustra vehunt, nutant altae, populoque minantur.
 Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
 Axis, et eversum fudit super agmina montem,
 Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
 Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver
 More animae. domus interea secura patellas
 Jam lavat, et bucca foculum excitat, et sonat uncis
 Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
 Haec inter pueros varie properantur: at ille
 Jam sedet in ripa, tetrumque novicius horret
 Porthmea, nec sperat coenosi gurgitis alnum
 Infelix, nec habet quem porrigat ore tridentem.
 Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis:
 Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
 Testa ferit, quoties rimosa, et curta fenestrâ
 Vasa cadunt; quanto percussum pondere signent,
 Et laedant silicem. possis ignavus haberi,
 Et subiti casus improvidus, ad coenam si
 Intestatus eas. adeo tot fata, quot illa

Nocte patent vigiles, te praetereunte, fenestrae.
 Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
 Ut sint contentae patulas defundere pelveis.
 Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
 Dat poenas, noctem patitur lugentis amicum
 Peleidae, cubat in faciem, mox deinde supinus:
 Ergo non aliter poterit dormire? quibusdam
 Somnum rixa facit: sed, quamvis improbus annis,
 Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina laena
 Vitari jubet, et comitum longissimus ordo:
 Multum praeterea flamarum, et aenea lampas.
 Me, quem Luna solet deducere, vel breve lumen
 Candelae, cuius dispenso et temporo filum,
 Contemnit. miserae cognosce prooemia rixae,
 Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 Stat contra, starique jubet; parere necesse est.
 Nam quid agas: cum te furiosus cogat, et idem
 Fortior? unde venis, exclamat? cuius aceto,
 Cujus conche tumes? quis tecum sectile porrum
 Sutor, et elixi vervecis labra comedit?
 Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem:
 Ede, ubi consistas, in qua te quaero proseucha?
 Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
 Tantundem est: feriunt pariter: vadimonia deinde
 Irati faciunt. libertas pauperis haec est:
 Pulsatus rogat, et pugnis concisus adorat,
 Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
 Nec tamen haec tantum metuas: nam, qui spoliet te,
 Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubique
 Fixa catenatae siluit compago tabernac.
 Interdum et ferro subitus grassator agit rem,
 Armato quoties tutae custode tenentur
 Et Pomptina palus, et Gallinaria pinus.
 Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria currunt.
 Qua fornace graves, qua non incude catenac?

Maximus in vinculis ferri modus, ut timeas, ne
 Vomer deficiat, ne marrae, et sarcula desint.
 Felices proavorum atavos, felicia dicas
 Secula, quae quondam sub Regibus, atque Tribunis
 Viderunt uno contentam carcere Romam.
 His aliis poteram, et plureis subnectere caussas :
 Sed jumenta vocant, et sol inclinat : eundum est.
 Nam mihi commota jam dudum mulio virga
 Adnuit : ergo vale nostri memor, et quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 Me quoque ad Helvinam Cererem, vestramque Dianam
 Converte a Cumis : satyrarum ego, ni pudet illas,
 Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

S A T I R A IV.

ECCE iterum Crispinus, et est mihi saepe, vocandus
 Ad parteis, monstrum nulla virtute redemptum
 A vitiis, aeger, solaque libidine fortis :
 Delicias viduae tantum spernatur adulter.
 Quid refert igitur quantis jumenta fatiget
 Porticibus, quanta nemorum vectetur in umbra,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit aedes ?
 Nemo malus felix ; minime corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
 Sanguine adhuc vivo terram subituro sacerdos.
 Sed nunc de factis levioribus, et tamen alter
 Si fecisset idem, caderet sub judice morum.
 Nam quod turpe bonis, Titio Sejoque ; decebat
 Crispinum. quid agas : cum dira, et foedior omni
 Crimine persona est ? nullum sex millibus emit,
 Aequantem sane paribus festertia librjs,
 Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
 Consilium laudo artificis, si munere tanto
 Praecipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.

Est ratio ulterior, magnae si misit amicae,
 Quae vehitur clauso latis specularibus antro.
 Nil tale exspectes: emit sibi. multa videmus,
 Quae, miser et frugi, non fecit Apicius: hoc tu
 Succinctus patria quondam, Crispine, papyro.
 Hoc pretio squamae? potuit fortasse minoris
 Piscator, quam piscis, emi. provincia tanti
 Vendit agros: sed maiores Apulia vendit.
 Qualeis tunc epulas ipsum glutisse putamus
 Induperatorem? cum, tot festertia, partem
 Exiguam, et modicae sumtam de margine coenae
 Purpureus magni ructarit scurra Palati;
 Jam princeps equitum, magna qui voce solebat
 Vendere municipes pacta mercede siluros!
 Incipe Calliope, licet et considere: non est
 Cantandum, res vera agitur. narrate puellae
 Pierides: proosit mihi vos dixisse puellas.
 Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem
 Ultimus, et calvo serviret Roma Neroni,
 Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
 Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,
 Implevitque sinus: neque enim minor haeserat illis,
 Quos operit glacies Maeotica, ruptaque tandem
 Solutibus effundit torpentis ad ostia Ponti
 Desidia tardos, et longo frigore pingueis.
 Destinat hoc monstrum cymbae linique magister
 Pontifici summo. quis enim proponere talem,
 Aut emere auderet? cum plena et littora multo
 Delatore forent: dispersi protinus algae
 Inquisitores agerent cum remige nudo,
 Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
 Depastumque diu vivaria Caesaris: inde
 Elapsum veterem ad dominum debere reverti?
 Si quid Palfurio, si credimus Armillato,
 Quidquid conspicuum, pulchrumque est aequore toto,

Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
Autumno: jam quartanam sperantibus aegris.
Stridebat deformis hiems, praedamque recentem
Servabat: tamen hic properat, velut urgeat Auster.
Utque lacus suberant, ubi, quanquam diruta, servat
Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Ut cessit: facili patuerunt cardine valvae.
Exclusi spectant admissa opsonia patres.
Itur ad Atreidem. tum Picens: accipe, dixit,
Privatis majora focis; Genialis agatur
Iste dies, propera stomachum laxare saginis,
Et tua servatum consume in secula rhombum.
Ipse capi voluit. quid apertius? et tamen illi
Surgebant crista*e*. nihil est, quod credere de se
Non possit, cum laudatur **D**is aqua potestas.
Sed deerat pisci patinae mensura. vocantur
Ergo in consilium proceres, quos oderat ille;
In quorum facie miserae, magna*que* sedebat
Pallor amicitiae. primus, clamante Liburno:
Currite: jam sedit; rapt*ā* properabat aboll*ā*
Pegasus, attonitae positus modo villicus urbi:
Anne aliud tunc Praefecti? quorum optimus, atque
Interpres legum sanctissimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Justiti*ā*. venit et Crispi jucunda senectus,
Cujus erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium. maria, ac terras, populosque regent*ū*
Quis comes utilior; si clade, et peste sub illa
Saevitiam damnare, et honestum afferre liceret
Consilium? sed quid violentius aure tyranni:
Cum quo de pluviis, aut aestibus, aut nimbo*so*
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra

Torrentem, nec civis erat, qui libera posset
 Verba animi proferre, et vitam impendere vero.
 Sic multas hiemes, atque octogesima vidi
 Solstitia. his armis, illa quoque tutus in aula,
 Proximus ejusdem properabat Acilius aevi
 Cum juvne, indigno, quem mors tam saeva maneret,
 Et domini gladiis tam festinata: sed olim
 Prodigio par est cum nobilitate senectus:
 Unde fit, ut malim fraterculus esse Gigantis.
 Profuit ergo nihil mistro, quod cominus ursos
 Figebat Numidas, Albana nudus arena
 Venator, quis enim jam non intelligat arteis
 Patricias? quis priscum illud miratur acumen,
 Brute, tuum? facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensae veteris reus, atque tacendae,
 Et tamen improbior satyram scribente cinaedo.
 Montani quoque venter adest abdome tardus,
 Et matutino sudans Crispinus amomo,
 Quantum vix redolent duo funera. saevior illo
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro:
 Et, qui vulturibus servabat viscera Dacis,
 Fuscus, marmoreā meditatus praelia villā:
 Et cum mortifero prudens Vejento Catullo,
 Qui nunquam visae flagrabat amore puellae:
 Grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum?
 Coecus, adulator; dirusque a ponte satelles,
 Dignus Aricinos qui mendicaret ad axeis,
 Blandaque devexae jaetaret basia rhedae.
 Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
 In laevum conversus: at illi dextra jacebat
 Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, et iectus,
 Et pegma, et pueros inde ad velaria raptos.
 Non cedit Vejento: sed, ut fanaticus, oestro
 Percussus, Bellona, tuo divinat, et, ingens

Omen habes, inquit, magni, clarique triumphi.
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus. peregrina est bellua. cernis
• Erectas in terga sudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret, et annos.
Quidnam igitur censes? conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait. testa alta paretur,
Quae tenui muro spatiolum colligat orbem.
Debetur magnus patinae subitusque Prometheus.
Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc
Tempore jam, Caesar, figuli tua castra sequantur.
Vicit digna Viro sententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem, nocteisque Neronis
Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
Arderet. nulli major fuit usus edendi
Tempestate mea. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
Ostrea, callebat primo deprendere morsu;
Et semel adspecti littus dicebat echini.
Surgitur, et missi proceres exire jubentur
Concilio, quos Albanam Dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, et festinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid, torvisque Sicambris
Dicturus, tanquam et diversis partibus orbis
Anxia praecipiti venisset epistola pinnâ.
Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora saevitiae, claras quibus abstulit urbi,
Illustrisque animas impune, et vindice nullo!
Sed periit, postquam cerdonibus esse timendus
Cooperat: hoc nocuit Lamiarum caede madenti.

SATIRA V.

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
Ut bona summa putas, aliena vivere quadra;
Si potes illa pati, quae nec Sarmentus iniquas
Caesaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
Quamvis jurato metuam tibi credere testi.
Ventre nihil novi frugalius: hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
Nulla crepido vacat: nusquam pons, et tegetis pars
Dimidia brevior. tantine injuria coenae?
Tam jejuna fames? quin poscis? honestius illic
Et tremere, et sordes farris mordere canini.
Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiae magnae, cibus: imputat hunc rex,
Et, quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post
Si libuit menseis neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto:
Unà simus, ait. votorum summa: quid ultra
Quaeris? habet Trebius, propter quod rumpere somnum
Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne
Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
Frigida circumagunt pigri ferraca Bootae.
Qualis coena tamen? vinum, quod succida nolit
Lana pati: de conviva Corybanta videbis.
Jurgia pro ludunt: sed mox et pocula torques
Saucius, et rubra deterges vulnera mappa.
Inter vos quoties, libertorumque cohortem
Pugna Saguntinâ fervet commissa lagenâ:
Ipse capillato diffusum consule potat,
Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de

Setinis, cuius patriam, titulumque senectus
Delevit multa veteris fuligine testae :
Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant,
Brutorum et Cassi natalibus. ipse capaces
Heliadum crustas, et inaequaleis beryllo
Virro tenet phalias : tibi non committitur aurum ;
Vel, si quando datur, custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, ungueisque observet acutos.
Da veniam : praeclera ille laudatur iaspes.
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginae fronte solebat
Ponere Zelotypo juvenis praelatus Hiarbae.
Tu Beneventani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
Quassatum, et rupto poscentem sulfura vitro,
Si stomachus Domini fervet vinoque, ciboque :
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis ponni modo vina querebar :
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
Gaetulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per medium nolis occurrere noctem,
Clivosac veheris dum per monumenta Latinae.
Flos Asiae ante ipsum precio majore paratus,
Quam fuit et Tulli census pugnacis, et Anci :
Et, ne te teneam, Romanorum omnia Regum
Frivola. quod cum ita sit, tu Gaetulum Ganymedem
Respice, cum sities. nescit tot millibus emtus
Pauperibus miscere puer : sed forma, sed aetas
Digna supercilium. quando ad te pervenit ille ?
Quando vocatus adest calidae gelidaeque minister ?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodque aliquid poscas, et quod se stante recumbas.
Maxima quaeque domus servis est plena superbis.
Ecce aliis quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidae jam mucida frusta farinac,

Quae genuinum agitent non admittentia morsum,
Sed tener, et niveus, mollique silagine factus
Servatur domino. dextram cohibere memento.
Salva sit artoptae reverentia : finge tamen te
Improbulum, superest illic, qui ponere cogat.
Vis tu consuetis audax conviva canistris
Impleri, panisque tui novisse colorem ?
Scilicet hoc fuerat, propter quod, saepe relictâ
Conjuge, per montem adversum gelidasque cucurri
Esquilias, fremeret saeva cum grandine vernus
Jupiter, et multo stillaret paenula nimbo !
Adspice, quam longo distendat pectore lancem,
Quae fertur domino, squilla, et quibus undique septa
Asparagis, qua despiciat convivia cauda,
Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo
Ponitur, exigua feralis coena patella.
Ipse Venafrano piscem perfundit : at hic, qui
Pallidus adfertur misero tibi caulis, olebit
Laternam : illud enim vestris datur alveolis, quod
Canna Miciparum prora subvexit acuta ;
Propter quod Romae cum Bocchare nemo lavatur,
Quod tutos etiam facit a serpentibus Afros.
Mullus erit domini, quem misit Corsica, vel quem
Tauromenitanae rupes, quando omne peractum est,
Et jam defecit nostrum mare, dum gula saevit
Retibus assiduis penitus scrutante macello
Proxima, nec patimur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum provincia : sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muraena datur, quae maxima venit
Gurgite de Siculo : nam, dum se continet Auster,
Dum sedet, et siccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt medium temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longae cognata colubrae,

Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, et ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloaca,
 Et solitus mediae cryptam penetrare Suburae.
 Ipsi pauca velim, facilem si praebeat aurem :
 Nemo petit, modicis quae mittebantur amicis
 A Seneca, quae Piso bonus, quae Cotta solebat
 Largiri: namque et titulis, et fascibus olim
 Major habebatur donandi gloria : solum
 Poscimus, ut coenes civiliter. hoc face, et esto,
 Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
 Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
 Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri
 Fumat aper : post hunc tradentur tubera, si ver
 Tunc erit, et facient optata tonitrua coenas
 Majores : tibi habe frumentum, Alledius inquit,
 O Libye ; disjunge boves, dum tubera mittas.
 Structorem interea, ne qua indignatio desit,
 Sultantem species, et cheironomonta volanti
 Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia ; nec minimo sane discrimine refert,
 Quo gestu lepores, et quo gallina secetur.
 Duceris planta, velut ictus ab Hercule Cacus,
 Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
 Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
 Pocula ? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
 Perditus, ut dicat regi, bibe ? plurima sunt, quae
 Non audent homines pertusa dicere laena.
 Quadringenta tibi si quis Deus, aut similis Dis
 Et melior fatis donaret homuncio : quantus
 Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus !
 Da Trebio, pone ad Trebium. vis frater ab ipsis
 Ilibus ? ô nummi, vobis hunc praestat honorem,
 Vos estis fratres. dominus tamen, et domini rex
 Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aula

Luserit Aeneas, nec filia dulcior illo :
Jucundum, et carum sterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycala pariat licet, et pueros treis
In gremium patris fundat simul ; ipse loquaci
Gaudebit nido : viridem thoraca jubebit
Auerri, minimasque nuces, assemque rogatum,
Ac mensam, quoties parasitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino : sed qualeis Claudius edit
Ante illum uxor, post quem nil amplius edit.
Virro sibi, et reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari, quorum solo pascaris odore :
Qualia perpetuus Phaeacum autumnus habebat,
Credere quae poscis surrepta sororibus Afris :
Tu scabie frueris malii, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parma, et galea, metuensque flagelli
Discit ab hirsuta jaculum torquere capella.
Forsitan impensae Virronem parcere credas :
Hoc agit, ut doleas. nam quae comoedia, mimus
Quis melior plorante gula ? ergo omnia fiunt,
Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, pressoque diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, et regis conviva videris :
Captum te nidore suae putat ille culinae :
Nec male conjectat. quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruscum puerο si contigit aurum,
Vel nodus tantum, et signum de paupere loro ?
Spes bene coenandi vos decipit. ecce dabit jam
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor Altilis ; inde parato,
Intactoque omnes et stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic utitur : omnia ferre
Si potes, et debes ; pulsandum vertice raso
Praebebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, et tali dignus amico.

S A T I R A VI.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu: cum frigida parvas
 Praeberet spelunca domos; ignemque, Laremque,
 Et pecus, et dominos communi clauderet umbra:
 Silvestrem montana torum cum sterneret uxor
 Frondibus et culmo, vicinarumque ferarum
 Pellibus: haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
 Turbavit nitidos exstinctus passer ocellos:
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
 Et saepe horridior glandem rustante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, coeloque recenti
 Vivebant homines: qui rupto robore nati,
 Compositive luto nulos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsan,
 Aut aliqua exstiterint, et sub Jove; sed Jove nondum
 Barbato, nondum Graecis jurare paratis
 Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, et pomis; sed aperto viveret horto.
 Paullatim deinde ad Superos Astraea recessit,
 Hac comite atque duae pariter fugere sorores.
 Antiquum et vetus est alienum, Posthume, lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas.
 Viderunt primos argentea saecula mocchos.
Conventum tamen, et pactum, et sponsalia nostrâ
Tempestate paras, jamque a tonsore magistro
 Peccteris, et dígito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras! uxorem, Posthume, ducis?
 Dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam salvis tot restibus ullam,
Cum pateant altae caligantesque fenestræ:
Cum tibi vicinum se præbeat Aemilius pons?

Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit;
Pusio, qui noctu non litigat, exigit a te
Nulla jacens illic munuscula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec, quantum jussit, anheles.
Sed placet Ursidio lex Julia: tollere dulcem
Cogitat haeredem cariturus turture magno,
Mullorumque jubis, et captatore macello.
Quid fieri non posse putas, si jungitur ulla
Ursidio? si moechorum notissimus olim
Stulta maritali jam porrigit ora capistro;
Quem toties texit perituri cista Latini:
Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi
Quaeritur? o medici, medium pertundite venam:
Delicias hominis! Tarpejum limen adora
Pronus, et auratam Junoni caede juvencam,
Si tibi contigerit capit is matrona pudici.
Paucae adeo Cereris vittas contingere dignae,
Quarum non timeat pater oscula. ne^{cte} coronam
Postibus, et densos per limina tende corymbos.
Unus Iberinae vir sufficit? ocyus illud
Ex torquebis, ut haec oculo contenta sit uno.
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro:
Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil a^{ctum} in montibus, aut in
Speluncis? adeo senuerunt Jupiter et Mars?
Porticibusne tibi monstratur foemina voto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quodque inde excerpere possis?
Cheironomon Ledam molli saltante Bathyllo
Tuccia vesicae non imperat: Appula gannit,
Sicut in amplexu: subitum, et miserabile, longum
Attendit Thymele; Thymele tunc rustica discit.
Ast aliae, quoties aulaca recondita cessant,

Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro
 Atque a Plebeiis longe Megalesia; tristes
 Personam, thyrsumque tenent, et subligar Acci.
 Urbicus exodio risum movet Atellanae
 Gestibus Autonoës; hunc diligit Aelia pauper.
 Solvitur his magno Comoedi fibula; sunt, quae
 Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragoedo
 Gaudet; an expectas, ut Quintilianus ametur?
 Accipis uxorem, de qua citharoedus Echion,
 Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusque choraules.
 Longa per angustos figamus pulpita vicos:
 Ornentur postes, et grandi janua lauro,
 Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo
 Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
 Nupta senatori comitata est Hippia Ludium
 Ad Pharon, et Nilum, famosaque moenia Lagi,
 Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domus, et conjugis, atque sororis
 Nil patriae indulxit; ploranteisque improba gnatos.
 Utque magis stupeas, ludos Paridemque reliquit.
 Sed, quanquam in magnis opibus, plumaque paterna,
 Et segmentatis dormisset parvula cunis,
 Contempsit pelagus; famam contemserat olim,
 Cujus apud molleis minima est jactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus, lateque sonantem
 Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
 Mutandum toties esset mare. justa pericli
 Si ratio est, et honesta; timent, pavidoque gelantur
 Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis:
 Fortem animum praestant rebus, quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux; durum est concendere navim,
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aer:
 Quae moechum sequitur, stomacho valet. illa maritum
 Convomit: haec inter nautas et prandet, et errat
 Per puppem, et duros gaudet tractare rudenteis.

Qua tamen exarsit forma, qua capta juventa
 Hippia? quid vidit, propter quod Ludia dici
 Sustinuit? nam Sergiolus jam radere guttur
 Cooperat, et secto requiem sperare lacerto.
 Praeterea multa in facie deformia; sicut
 Attritus galea, mediisque in naribus ingens
 Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli.
 Sed gladiator erat; facit hoc illos Hyacinthos:
 Hoc pueris, patriaeque, hoc praetulit illa sorori,
 Atque viro; ferrum est, quod amant; hic Sergius idem
 Accepta rude coepisset Vajento videri.
 Quid privata domus, quid fecerit Hippia curas?
 Respice rivaleis Divorum: Clavius audi
 Quae tulerit. dormire virum cum censerat uxor,
 Ausa Palatino tegetem praeferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
 Linquebat comite ancilla non amplius una;
 Sed, nigrum flavo crinem abscondente galero,
 Intravit calidum veteri centone lupanar,
 Et cellam vacuam, atque suam; tunc nuda papillis
 Constitit auratis, titulum mentita Lyciscae,
 Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem.
 Excepit blanda intranteis, atque aera poposcit;
 Et resupina jacens multorum absorbuit ictus.
 Mox, lenone suas jam dimitte puellas,
 Tristis abit: et, quod potuit, tamen ultima cellam
 Clausit, adhuc ardens rigidae tentigine vulvae,
 Et lassata viris, necdum satiata recessit:
 Obscurisque genis turpis, fumoque lucernae
 Foeda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 Hippomanes, carmenque loquar, coctumque venenum,
 Privignoque datum? faciunt graviora coactae
 Imperio sexus, minimumque libidine peccant.
 Optima sed quare Cesennia, teste marito?
 Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam.

Nec Veneris pharetris macer est, aut lampade fervet :
Inde faces ardent, veniunt a dote sagittae.
Libertas emitur : coram licet innuat, atque
Rescribat, vidua est, locuples quae nupsit avaro.
Cur desiderio Bibulae Sertorius ardet ?
Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugae subeant, et se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculique minores
Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi :
Jam gravis es nobis, et saepe emungeris, exi
Ocyus, et propera : sicco venit altera naso.
Interea calet, et regnat, poscitque maritum
Pastores, et ovem Canusinam, ulmosque Falernas.
Quantulum in hoc ? pueros omneis, ergastula tota,
Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.
Mense quidem brumae, quo jam mercator Iason
Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus
Myrrhina, deinde adamas notissimus, et Beronices
In digito factus preciosior : hunc dedit olim
Barbarus incestae, dedit hunc Agrippa sorori,
Observant ubi festa mero pede sabbata reges,
Et vetus indulget senibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur ?
Sit formosa, decens, dives, foecunda, vetustos
Porticibus disponat avos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina :
Rara avis in terris, nigroque simillima cygno.
Quis feret uxorem, cui constant omnia ? malo,
Malo Venusinam, quam te, Cornelia mater
Gracchorum ; si cum magnis virtutibus adfers
Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum, precor, Hannibalem, vietumque Syphacem
In castris, et cum tota Carthagine migra.
Parce, precor, Pacan, et tu dea pone sagittas,

Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem !
 Amphion clamat : sed Paean contrahit arcum.
 Extulit ergo greges natorum, ipsumque parentem,
 Dum sibi nobilior Latonae gente videtur,
 Atque eadem scrofa Niobe foecundior alba.
 Quae tanti gravitas, quae forma, ut se tibi semper
 Imputet ? hujus enim rari, summique voluptas
 Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
 Plus aloes, quam mellis habet ; quis deditus autem
 Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
 Horreat, inque diem septenis oderit horis ?
 Quaedam parva quidem : sed non toleranda maritis.
 Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
 Formosam, nisi quae de Tusca Graecula facta est ?
 De Sulmonensi mera Cecropis ? omnia Graece,
 Cum sit turpe magis nostris nescire Latine.
 Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
 Hoc cuncta effundunt animi secreta ; quid ultra ?
 Concubunt Graece ; dones tamen ista puellis :
 Tune etiam, quam sextus et octogesimus annus
 Pulsat, adhuc Graece ? non est hic sermo pudicus
 In vetula, quoties lascivum intervenit illud :
 ΖΩΗ ΚΑΙ ΨΤΧΗ· modo sub lodice relictis
 Uteris in turba ; quod enim non excitet inguen
 Vox blanda, et nequam ? digitos habet ; ut tamen omnes
 Subsidant pennae ; dicas haec mollius Aemo,
 Quanquam et Carpophoro ; facies tua computat annos.
 Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis
 Non es amaturus ; ducendi nulla videtur
 Caussa : nec est, quare coenam, et mustacea perdas,
 Labente officio, crudis donanda : nec illud,
 Quod prima pro nocte datur ; cum lance beata
 Dacicus, et scripto radiat Germanicus auro.
 Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
 Est animus : summitte caput cervice parata

Ferre jugum: nullam invenies, quae parcat amanti.
Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
Et spoliis; igitur longe minus utilis illi
Uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
Nil unquam invita donabis conjugi: vendes
Hac obstante nihil: nihil, haec si nolet, emetur.
Hac dabit affectus: ille excludatur amicus
Jam senior, cuius barbam tua janua vidi.
Testandi cum sit lenonibus, atque lanistis
Libertas, et juris idem contingat arenae;
Non unus tibi rivalis dictabitur haeres.
Pone crucem servo; meruit quo criminis servus
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
O demens, ita servus homo est? nil fecerit, esto.
Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: sed mox haec regna relinquit,
Permutatque domos, et flamea conterit: inde
Advolat, et spreti repetit vestigia lecti.
Ornatas paullo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, et adhuc virideis in limine ramos.
Sic crescit numerus; sic fiunt octo mariti,
Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri.
Desperanda tibi salva concordia socrus:
Illa docet spoliis nudi gaudere mariti:
Illa docet, missis a corruptore tabellis,
Nil rude, nec simplex rescribere: decipit illa
Custodes, aut aere domat: tunc corpore fano
Advocat Archigenem, onerosaque pallia jactat.
Abditus interea latet arcessitus adulter,
Impatiensque morae filet et praeputia ducit.
Scilicet exspectas, ut tradat mater honestos,
Atque alias mores, quam quos habet? utile porro
Filiolam turpi vetulae producere turpem.
Nulla fore causa est, in qua non foemina litem

Moverit; accusat Manilia, si rea non est.
 Componunt ipsae, per se, formantque libellos,
 Principium atque locos Celso dictare paratae.
 Endromidas Tyrias, et foemineum ceroma
 Quis nescit? vel quis non vidit vulnera pali?
 Quem cavit assiduis sudibus, scutoque lacepsit,
 Atque omnis implet numeros, dignissima prorsus
 Florali matrona tuba; nisi, si quid in illo
 Pectore plus agit, veraeque paratur arenae.
 Quem praestare potest mulier galeata pudorem,
 Quae fugit a sexu? vires amat; haec tamen ipsa
 Vir nolle fieri; nam quantula nostra voluptas!
 Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat,
 Balteus, et manicae, et cristae, crurisque sinistri
 Dimidium tegmen: vel si diversa movebit
 Praelia, tu felix ocreas vendente puella.
 Hae sunt, quae tenui sudant in cyclade, quarum
 Delicias et panniculus bombycinus urit.
 Adspice, quo fremitu monstratos perferat ictus,
 Et quanta galeae curetur pondere, quanta
 Poplitibus sedeat, quam denso fascia libro,
 Et ride, positis scaphiis cum sumitur armis.
 Dicite vos neptes Lepidi, coeptive Metelli,
 Gurgitis aut Fabii, quae ludia sumserit unquam
 Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asylli?
 Semper habet liteis, alternaque jurgia lectus,
 In quo nupta jacet; minimum dormitur in illo.
 Cum gravis illa viro, tunc orba tigride pejor.
 Cum simulat gemitus occulti conscientia facti,
 Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
 Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
 In statione sua, atque exspectantibus illam,
 Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
 Tu tibi tunc curruca places, fletumque labellis
 Exsorbes; quae scripta, et quas lecture tabellas,

Si tibi zelotypae retegantur scrinia moecharae!
Sed jacet in servi complexibus, aut equitis; dic,
Dic aliquem, sodes, heic Quintiliane colorem.
Haeremus; dic ipsa: olim convenerat, inquit,
Ut faceres tu, quod velles: nec non ego possem
Indulgere mihi: clames licet, et mare coelo
Confundas, homo sum. nihil est audacius illis
Deprensis: iram, atque animos a criminis sumunt.
Unde haec monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
Praestabat castas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva sinebant
Tecta labor, somnique breves, et vellere Tusco
Vexatae duraeque manus, ac proximus urbi
Hannibal, et stantes Collina turre mariti.
Nunc patimur longae pacis mala: saevior armis
Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad istos,
Et Sybaris colleis: hinc et Rhodos, et Miletos,
Atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.
Prima peregrinos obscoena pecunia mores
Intulit: et turpi fregerunt secula luxu
Divitiae molles. quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, et capitis quae sint discrimina, nescit;
Grandia quae mediis jam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
Cum bibitur concha, cum jam vertigine teatum
Ambulat, et geminis exsurgit mensa lucernis.
In nunc, et dubita, qua sorbeat aëra sanna,
Tullia quid dicat notae Collacia Maurae,
Maura Pudicitiae veterem cum praeterit aram.
Noctibus heic ponunt lecticas, micturiunt heic,
Effigiemque deae longis siphonibus implet,
Inque vices acquitant, ac luna teste moventur.
Inde domos abeunt: tu calcas luce reversa

Conjugis urinam magnos visurus amicos.
 Nota Bonae secreta deae, cum tibia lumbos
 Incitat, et cornu pariter vinoque feruntur
 Attonitae, crinemque rotant, ululantque Priapi
 Maenades; ô quantus tunc illis mentibus ardor
 Concubitus! quae vox saltante libidine! quantus
 Ille meri veteris per crura madentia torrens!
 Lenonum ancillas posita Saufeja corona
 Provocat, attollit pendentis praemia coxae.
 Ipsa Medullinae fluctum crissantis adorat.
 Palmam inter dominas virtus natalibus aequat.
 Nil ibi per ludum simulabitur: omnia fient
 Ad verum, quibus incendi jam frigidus aevum
 Laomedontiades, et Nestoris hernia possit.
 Tunc prurigo morae impatiens, tunc foemina simplex,
 Et toto pariter repetitus clamor ab antro:
 Jam fas est; admitte viros; jam dormit adulter.
 Illa jubet sumto juvenem properare cucullo.
 Si nihil est, servis incurritur; abstuleris spem
 Servorum, venit et conductus aquarius; hic si
 Quaeritur, et defunt homines: mora nulla per ipsam,
 Quo minus imposito clunem summittat asello.
 Atque utinam ritus veteres, et publica saltem
 His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
 Noverunt Mauri, atque Indi, quae psaltria penem
 Majorem, quam sunt duo Caesaris Anticatones,
 Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
 Quaecunque alterius sexus imitata figuram est.
 Et quis tunc hominum contemtor numinis? aut quis
 Sympuvium ridere Numae, nigrumque catinum,
 Et Vaticano fragileis de monte patellas
 Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras?
 Audio, quid veteres olim moneatis amici:
 Pone seram: cohibe; sed quis custodiet ipsos

Custodes? cauta est, et ab illis incipit uxor.
Jamque eadem summis pariter minimisque libido,
Nec melior, silicem pedibus quae conterit atrum,
Quam quae longorum vehitur cervice Syrorum.
Ut spectet ludos, conductit Ogulnia vestem,
Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.
Haec tamen argenti supereft quodcunque paterni
Laevibus athletis, ac vasa novissima donat.
Multis res angusta domi: sed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec se metitur ad illum,
Quem dedit haec, posuitque modum; tamen utile quid sit
Prospiciunt aliquando viri: frigusque, famemque
Formica tandem quidam expavere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem foemina censum:
At, velut exhausta redivivus pullulet arca
Nummus, et e pleno tollatur semper acervo,
Non unquam reputant, quanti sibi gaudia constent,
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, et desperatio barbae,
Et quod abortivo non est opus; illa voluptas
Summa tamen, quod jam calida matura juventa
Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
Ergo spectatos, ac jussos crescere primum
Testiculos, postquam coeperunt esse bilibres,
Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conspicuus longe, cunctisque notabilis intrat
Balnea, nec dubie custodem vitis et horti
Provocat, a domina factus spado; dormiat ille
Cum domina; sed tu jam durum, Posthume, jamque
Tundendum eunicho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu: nullius fibula durat
Vocem vendentis praetoribus: organa semper
In manibus: densi radiant testudine tota
Sardonyches: crispo numerantur pectine chordas,

Quo tener Hedymeleas operas dedit: hunc tenet, hoc se
solatur, gratoque indulget basia plectro.
Quaedam de numero Lamiarum ac nominis alti,
Et farre et vino Janum Vestamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, et fidibus promittere; quid faceret plus
Aegrotante viro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit
Pro cithara velare caput: dictataque verba
Pertulit, ut mos est, et aperta palluit agna.
Dic mihi nunc, quaeſo, dic antiquissime divum,
Respondes his Jane pater? magna otia coeli,
Non est, ut video, non est, quod agatur apud vos.
Haec de comoedis te consulit: illa tragoedum
Commendare volet, varicosus fiet haruspex.
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, et coetus possit quae ferre virorum,
Cumque paludatis ducibus, praesente marito,
Ipsa loqui recta facie, strictisque mamillis.
Haec eadem novit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant: secreta novercae
Et pueri: quis amet, quis diripiatur adulter.
Dicet, quis viduam praegnantem fecerit, et quo
Mense: quibus verbis concumbat quaeque, modis quot.
Instantem regi Armenio, Parthoque cometen
Prima videt: famam, rumoresque illa recenteis
Excipit ad portas: quosdam facit iſſe Niphatem
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio: nutare urbes, subsidere terras,
Quocunque in trivio, cuicunque est obvia, narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quae
Vicinos humileis rapere, et concidere loris
Exorata solet; nam si latratibus alti
Rumpuntur somni: fustes huc oxyus, inquit,
Adferte, atque illis dominum jubet ante feriri.

Deinde canem: gravis occursu, tetterima vultu
 Ba!nea nocte subit: conchas, et castra moveri
 Nocte jubet: magno gaudet sudare tumultu,
 Cum lassata gravi ceciderunt brachia massa,
 Callidus et cristae digitos impressit aliptes,
 Ac iumnum dominae femur exclamare coëgit.
 Convivae miseri interea somnoque, fameque
 Urgentur; tandem illa venit rubicundula, totum
 Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
 Admotum pedibus, de quo sextarius alter
 Dicitur ante cibum, rabidam facturus orexim.
 Dum redit, et loto terram ferit intestino.
 Marmoribus rivi properant, aurata Falernum
 Pelvis olet: nam sic, tanquam alta in dolia longus
 Deciderit serpens, bibit, et vomit; ergo maritus
 Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
 Illa tamen gravior, quae cum discumbere coepit,
 Laudat Virgilium, periturae ignoscit Elisac,
 Committit vates et comparat; inde Maronem,
 Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.
 Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
 Turba tacet, nec cauſſidicus, nec praeco loquatur.
 Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis:
 Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
 Pulsari; jam nemo tubas, nemo aera fatiget:
 Una laboranti poterit succurrere lunae.
 Imponit finem sapiens et rebus honestis.
 Nam quae docta nimis cupit, et facunda videri,
 Crure tenus medio tunicas fuccingere debet,
 Caedere Silvano porcum, quadrante lavari.
 Non habeat matrona, tibi quae juncta recumbit,
 Dicendi genus, aut curvum sermone rotato
 Torqueat enthymema, nec historias sciat omneis:
 Sed quaedam ex libris et non intelligat; odi
 Hanc ego, quae repetit, volvitque Palaeomonis artem,

Servat² semper lege et ratione loquendi.
 Ignotosque mihi tenet antiquaria versus,
 Nec curanda viris opicae castigat amicac
 Verba; soloecismum liceat fecisse marito.
 Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
 Cum virideis gemmas collo circum dedit, et cum
 Auribus extensis magnos commisit elenchos.
 Intolerabilius nihil est, quam foemina dives.
 Interea foeda adspectu, ridendaque multo
 Pane tumet facies, aut pinguia Poppacana
 Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
 Ad moechum lota veniunt cute; quando videri
 Vult formosa domi? moechis foliata parantur.
 His emitur, quidquid graciles huc mittitis Indi.
 Tandem aperit vultum, et tectoria prima repouit:
 Incipit agnosciri, atque illo lacte fovetur,
 Propter quod secum comites educit asellas,
 Exul Hyperboreum si dimittatur ad axem.
 Sed quae mutatis inducitur, atque fovetur
 Tot medicaminibus, coctaeque siliginis offas
 Accipit, et facies madidae dicetur, an ulcus?
 Est premium curae penitus cognoscere toto
 Quid faciant, agitentque die; si nocte maritus
 Aversus jacuit: periit libraria, ponunt
 Cosmetae tunicas, tarde venisse Liburnus
 Dicitur, et poenas alieni pendere somni
 Cogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagello,
 Hic scutica: sunt, quae tortoribus annua praestent:
 Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
 Aut latum pictae vestis considerat aurum,
 Et caedit; longi relegit transversa diurni,
 Et caedit, donec lassis caedentibus, exi,
 Intonet horrendum, jam cognitione peracta.
 Praefectura domus Sicula non mitior aula.
 Nam si constituit, solitoque decentius optat

Ornari, et properat, jamque exspectatur in hortis,
 Aut apud Iiacae potius sacraria lenae;
 Disponit crinem laceratis ipsa capillis
 Nuda humero Psecas infelix, nudisque mamillis.
 Altior hic quare cincinnus? taurea punit
 Continuo flexi crimen facinusque capilli.
 Quid Psecas admisit? quaenam est heic culpa puellae,
 Si tibi displicuit nasus tuus? altera laevum
 Extendit, peccitque comas, et volvit in orbem.
 Est in consilio matrona, admotaque lanis
 Emerita quae cessat acu: sententia prima
 Hujus erit; post hanc aetate, atque arte minores
 Censebunt, tanquam famae discrimin agatur,
 Aut animae: tanta est quaerendi cura decoris.
 Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Aedificat caput. Andromachen a fronte videbis:
 Post minor est: credas aliam; cedo, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium, breviorque videtur
 Virgine Pygmaea, nullis adjuta cothurnis,
 Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
 Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum: vivit tanquam vicina mariti.
 Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit,
 Et servos, gravis est rationibus; ecce furentis
 Bellonae, matrisque Deum chorus intrat, et ingens
 Semivir, obscoeno facies reverenda minori,
 Mollia qui rapta secuit genitalia testa
 Jam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
 Plebeja, et Phrygia vestitur bucca tiara;
 Grande sonat, metuique jubet Septembris, et Austris
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsis,
 Ut quidquid subiti, et magni discriminis instat,
 In tunicas eat, et totum semel expiet annum.
 Hibernum fracta glacie descendet in amnem,

Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
Vorticibus timidum caput abluet: inde Superbi
Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus: si candida jusserrit Io,
bit ad Aegypti finem, calidaque petitas
A Meroe portabit aquas, ut spargat in aedem
Sidis, antiquo quae proxima surgit ovili.
Credit enim ipsius dominae se voce moneri:
En animam et mentem, cum qua Di nocte loquantur!
Ergo hic praecipuum summumque meretur honorem,
Qui grege linigero circumdatus, et grege calvo
Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
Concubitu sacris observandisque diebus,
Magnaque debetur violato poena cadurco.
Et movisse caput visa est argentea serpens:
Illi lacrimae, meditataque murmura praestant,
Ut veniam culpae non abnuat, ansere magno
Scilicet et tenui popano corruptus Osiris.
Cum dedit ille locum: cophino, foenoque relicto,
Arcanam Judaea tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, et magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuncia coeli;
Implet et illa manum, sed parcus aere minuto.
Qualiacunque voles Judaei somnia vendunt:
Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
Testamentum ingens, calidae pulmone columbae
Tractato: Armenius, vel Commagenus haruspex
Pectora pullorum rimabitur, exta catelli,
Interdum et pueri: faciet, quod deferat ipse.
Chaldaeis sed major erit fiducia: quidquid
Dixerit astrologus, credent a fonte relatum
Hammonis; quoniam Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Praecipuus tamen est horum, qui saepius exsul,

Cujus amicitia, conducendaque tabella
Magnus civis obit, et formidatus Othoni.
Inde fides artis, sonuit si dextera ferro,
Laevaque si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
Sed qui paene perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, et parva tandem caruisse Seriphos.
Consulit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua: quando sororem
Efferat, et patruos: an sit victurus adulter
Post ipsam? quid enim majus dare Numina possunt?
Haec tamen ignorat, quid sidus triste minetur
Saturni, quo laeta Venus se proferat astro,
Qui mensis damnis, quae dentur tempora lucro.
Illi occursus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia succina, tritas
Cernis ephemeras: quae nullum consulit, et jam
Consulitur: quae castra viro, patriamque petente
Non ibit pariter numeris revocata Thrasylli.
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosyris.
Si mediocris erit: spatum lustrabit utrinque
Metarum, et sorteis ducet, frontemque, manumque
Praebebit vati crebrum poppysma roganti.
Divitibus responsa dabunt Phryx augur, et Indus
Conductus, dabit astrorum, mundique peritus,
Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebejum in circulo positum est, et in aggere fatum.
Quae nudis longum ostendit cervicibus aurum,
Consulit ante phalas, delphinorumque columnas,
An saga vendenti nubat caupone relicto?
Hac tamen et partus subeunt discrimen, et omnibus

Nutricis tolerant fortuna urgente labores;
sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt,
Quae sterileis facit, atque homines in ventre necandos
Conducit: gaude infelix, atque ipse bibendum
Porridge, quidquid erit: nam si distendere vellet,
Et vexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater: mox decolor haeres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Transeo suppositos, et gaudia, votaque saepe
Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos; stat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus; hos fovet omneis,
Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
Ecretumque sibi mimum parat; hos amat, his se
Ingerit, utque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos adfert cantus, hic Thessala vendit
Philtora, quibus valeat mentem vexare mariti,
Et solea pulsare nates; quod desipis, inde est,
Inde animi caligo, et magna oblivio rerum,
Quas modo gessisti; tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Caesonia pulli
Infudit; quae non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, et fracta compage ruebant,
Non aliter, quam si fecisset Juno maritum
Insanum; minus ergo nocens erit Agrippinac
Boletus: siquidem unius praecordia pressit
Ille senis, tremulumque caput descendere jussit
In coelum, et longa manantia labra saliva.
Haec poscit ferrum, atque igneis, haec potio torquet:
Haec lacerat mixtos equitum cum sanguine patres.
Tanti partus equae! quanti una venefica constat?
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet.

Nemo vetet: jam jam privignum occidere fas est.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, et nulli credite mensae.
Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa,
Quae peperit, timidus praegustet pocula papas.
Fingimus haec, altum satyra sumente cothurnum,
Scilicet, et finem egressi legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis, coeloque Latino.
Nos utinam vani! sed clamat Pontia: feci,
Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
Quae deprena patent; facinus tamen ipsa peregi.
Tune duos una saevissima vipera coena?
Tune duos? septem, si septem forte fuissent.
Credamus tragicis, quidquid de Colchide saeva
Dicitur, et Procne; nil contra conor: et illae
Grandia monstra suis audebant temporibus; sed
Non propter nummos; minor admiratio summis
Debetur monstris; quoties facit ira nocentem
Hunc sexum, rabie jecur incendente feruntur
Praecipites: ut saxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quae computat, et scelus ingens
Sana facit; spectant subeuntem fata mariti
Alcestim, et, similis si permutatio detur,
Morte viri cupient animam servare catellae.
Occurrent multae tibi Belides, atque Eriphylae:
Mane Clytemnastram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Insulam et fatuam dextra laevaque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetae;
Sed tamen et ferro, si praegustabit Atreides
Pontica ter vieti cautus medicamina regis.

SATIRA VII.

ET spes, et ratio studiorum in Caesare tantum :
E Solus enim tristeis hac tempestate Camoenas
 Respexit, cum jam celebres, notique poetae
 Balneolum Gabiis, Romae conducere furnos
 Tentarent : nec foedum alii, nec turpe putarent
 Praecones fieri, cum, desertis Aganippes
 Vallibus, esuriens migraret in atria Cleio.
 Nam, si Pieria quadrans tibi nullus in umbra
 Ostendatur, ames nomen victumque Machaerae,
 Et vendas potius, commissa quod auctio vendit
 Stantibus : oenophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcyonem Bacchi, Thebas et Terea Fausti.
 Hoc satius, quam si dicas sub judice : vidi,
 Quod non vidisti ; faciant equites Asiani,
 Quanquam et Cappadoces faciant, equitesque Bithyni,
 Altera quos nudo traducit Gallia talo.
 Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nec sit quicunque canoris
 Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
 Hoc agite, ô juvenes : circumspicit, et stimulat vos,
 Materiamque sibi ducis indulgentia quaerit.
 Si qua aliunde putas rerum spectanda túarum
 Praesidia, atque ideo croceae membrana tabellae
 Impletur : lignorum aliquid posce ocyus, et, quae
 Componis, dona Veneris, Thelesine, marito ;
 Aut clude, et positos tinea pertunde libellos,
 Frange miser calamos, vigilataque praelia dele,
 Qui facis in parva sublimia carmina cella,
 Ut dignus venias hederis, et imagine macra.
 Spes nulla ulterior : didicit jam dives avarus
 Tantum admirari, tantum laudare disertos,
 Ut pueri Junonis avem ; sed defluit aetas

D

Et pelagi patiens, et cassidis, atque ligonis.
Taedia tunc subeunt animos, tunc seque, suamque
Terpsichoren odit facunda et nuda senectus.
Accipe tunc arteis, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, et musarum, et Apollinis aede relicta:
Ipse facit versus, atque uni cedit Homero
Propter mille annos; et, si dulcedine famae
Succensus recites, Maculonis commodat aedeis;
Haec longe ferrata domus servire jubetur,
In qua sollicitas imitatur janua portas.
Scit dare libertos extrema in parte sedenteis
Ordinis, et magnas comitum disponere voces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quae conducto pendent anabathra tigillo,
Quaeque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus, et littus sterili versamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali: tenet insanabile multos
Scribendi cacoethes, et aegro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale moneta:
Hunc, qualem nequeo monstrare, et sentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum: neque enim cantare sub antro
Pierio, thyrsumve potest contingere moesta
Paupertas, atque aeris inops, quo nocte dieque
Corpus eget: satur est, cum dicit Horatius: Heuohc!
Quis locus ingenio: nisi cum se carmine solo
Vexant, et Dominis Cyrrhae, Nysaeque feruntur
Pectora vestra, duas non admittentia curas?
Magna mentis opus, nec de lodi paranda
Attonitae, currus, et equos, faciesque deorum

Adspicere, et qualis Rutulum confundat Erinnys.
 Nam, si Virgilio puer et tolerabile deesset
 Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri:
 Surda nihil gemeret grave buccina; poscimus, ut sit
 Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
 Cujus et alveolos, et laenam pignerat Atreus.
 Non habet infelix Numitor, quod mittat amico:
 Quintillae quod donet, habet, nec defuit illi,
 Unde emeret multa pascendum carne leonem
 Jam domitum: constat leviori bellua sumtu
 Nimirum, et capiunt plus intestina poetae.
 Contentus fama jaceat Lucanus in hortis
 Marmoreis: at Serrano, tenuique Saleio
 Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
 Curritur ad vocem jucundam, et carmen amicac
 Thebaidos, laetam cum fecit Statius urbem,
 Promisitque diem; tanta dulcedine captos
 Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
 Auditur: sed, cum fregit subsellia versu,
 Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
 Ille et militiae multis largitur honorem,
 Semestri vatum digitos circumligat auro.
 Quod non dant proceres, dabit histrio; tu Camerinos,
 Et Baream, tu nobilium magna atria curas!
 Praefectos Pelopeia facit, Philomela Tribunos.
 Haud tamen invideas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Maecenas? quis nunc erit aut Proculejus,
 Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
 Tunc par ingenio precium: tunc utile multis
 Pallere, et vinum toto nescire decembri.
 Vester porro labor foecundior, historiarum
 Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus:
 Namque oblita modi millesima pagina surgit
 Omnibus, et crescit multa damnoſa papyro,
 Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.

Quae tamen inde seges? terrae quis fructus apertae?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbra.
Dic igitur, quid caussidicis civilia praestent
Officia, et magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant: sed tunc, cum creditor audit,
Praecipue, vel si tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa cavi spirant mendacia folles,
Conspuiturque sinus; veram deprendere messem
Si libet: hinc centum patrimonia caussidicorum,
Parte alia solum russati pone Lacernae.
Confedere duces: surgis tu pallidus Ajax
Dicturus dubia pro libertate, bubulco
Judice; rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
Figantur virides, scalarum gloria, palmae.
Quod vocis premium? siccus petasunculus, et vas
Pelamydum: aut veteres Maurorum epimenia, bulbi:
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenae.
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes ex foedere pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum licet, et melius nos
Egimus: hujus enim stat currus aeneus, alti
Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curvatum hastile minatur
Eminus, et statua meditatur praelia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit: exitus hic est
Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
Qui solet, et vexat lutulenta balnea turba,
Perque forum juvenes longo premit assere Medos
Emturus pucros, argentum, murrhina, villas.
Spondet enim Tyrio stlataria purpura filo.
Et tamen est illis hoc utile: purpura vendit
Caussidicum, vendunt amethystina: convenit illis
Et strepitu, et facie majoris vivere census.

Sed finem impensae non servat prodiga Roma.
 Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
 Respicit haec primum, qui litigat, an tibi servi
 Octo, decem comites, an post te sella, togati
 Ante pedes? ideo conducta Paullus agebat
 Sardonyche, atque ideo pluris, quam Gallus agebat,
 Quam Basilus. rara in tenui facundia panno.
 Quando licet Basilo fletem producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
 Gallia, vel potius nutricula caussidicorum
 Africa, si placuit mercedem ponere linguae.
 Declamare doces, ô ferrea pectora Vettî;
 Cum perimit saevos classis numerosa tyrannos.
 Nam quaecunque sedens modo legerat, haec eadem stans
 Perferet, atque eadem cantabit versibus isdem.
 Occidit miseris crambe repetita magistros.
 Quis color, et quod sit caussae genus, atque ubi summa
 Quaestio, quae veniant diversae forte sagittae,
 Nosse velint omnes, mercedem solvere nemo.
 Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
 Scilicet arguitur, quod laeva in parte mamillae
 Nil salit Areadicō juveni, cuius mihi sexta
 Quaque die miserum dirus caput Hannibal implet.
 Quidquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
 A Cannis, an post nimbos, et fulmina cautus
 Circumagat madidas a tempestate cohorteis.
 Quantum vis stipulare, et protinus accipe, quod do,
 Ut totiens illum pater audiat; haec alii sex,
 Vel plures uno conclamant ore sophistae,
 Et veras agitant liteis, raptore reliquo,
 Fusa venena silent, malus ingratuusque maritus,
 Et quae jam veteres sanant mortaria coecos.
 Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 Consilia, et vitae diversum iter ingredietur,

Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
Summula ne pereat, qua vili tessera venit
Frumenti; quippe haec merces lautissima; tenta,
Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
Lautorum pueros, artem scindens Theodori.
Balnea sexcentis, et pluris porticus, in qua
Gestetur dominus, quoties pluit; anne serenum
Exspectet, spargatque luto jumenta recenti?
Heic potius: namque heic mundae nitet ungula mulae.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, et algentem rapiat coenatio solem.
Quanticunque domus, veniet, qui fercula doce
Componat; veniet, qui pulmentaria condit.
Hos inter sumtus festertia Quintiliano,
Ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
Constat patri, quam filius; unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla novorum
Fatorum transi: felix, et pulcer, et acer:
Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
Adpositam nigrae lunam subtexit alutae:
Felix, orator quoque maximus, et jaculator.
Et si perfixit, cantat bene; distat enim, quae
Sidera te excipient modo primos incipientem
Edere vagitus, et adhuc a matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore consul;
Si volet haec eadem, fies de consule rhetor,
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud, quam
Sidus, et occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt, captivis fata triumphum.
Felix ille tamen corvo quoque rarius albo.
Poenituit multos vanae, sterilisque cathedrae.
Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
Carrinatis; et hunc inopem vidistis Athenae,
Nil praeter gelidas ausae conferre cicutas.
Di majorum umbris tenuem, et sine pondere terram,

Spiranteisque crocos, et in urna perpetuum ver,
 Qui praeceptorem sancti voluere parentis
 Esse loco; metuens virgae jam grandis Achilles
 Cantabat patriis in montibus: et cui non tunc
 Eliceret risum citharoedi cauda magistri?
 Sed Rufum, atque alios caedit sua quaeque juventus:
 Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
 Quis gremio Celadi, doctique Palaemonis adfert,
 Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc,
 Quodcunque est (minus est autem, quam rhetoris aera)
 Discipuli custos praemordet Acoenonactus,
 Et, qui dispensat, frangit sibi; cede Palaemon,
 Et patere inde aliquid decrescere: non aliter, quam
 Institor hibernae tegetis, niveique cadurci:
 Dum modo non pereat, mediae quod noctis ab hora
 Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sederet,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
 Dum modo non pereat totidem olfecisse lucernas,
 Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
 Flaccus, et haereret nigro fuligo Maroni.
 Rara tamen merces, quae cognitione tribuni
 Non egeat; sed vos saevas imponite leges,
 Ut praeceptoris verborum regula constet,
 Ut legat historias, auctores noverit omneis,
 Tanquam ungueis, digitosque suos, ut forte rogatus
 Dum petit aut thermas, aut Phoebi balnea, dicat
 Nutricem Anchisae: nomen, patriamque novercae
 Archemori: dicat, quot Acestes vixerit annos,
 Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas?
 Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
 Ut si quis cera vultum facit: exigite, ut sit
 Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
 Ne faciant vicibus; non est leve tot puerorum
 Observare manus, oculosque in fine trementeis.

Haec, inquit, cura, sed cum se verterit annus,
Accipe, viatori populus quod postulat, aurum.

S A T I R A VIII.

STemmata quid faciunt, quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri, pictosque ostendere vultus
Majorum, et stanteis in curribus Aemilianos,
Et Curios jam dimidios, humerosque minorem
Corvinum, et Galbam auriculis nasoque carentem ?
Quis fructus generis tabula jactare capaci
Corvinum, posthac multa contingere virga
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram Lepidis male vivitur ? effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox
Ante Numantinos ? si dormire incipis ortu
Luciferi, quo signa duces, et castra movebant ?
Cur Allobrogicis, et magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius Lare, si cupidus, si
Vanus, et Euganea quantumvis mollior agna :
Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
Squaleteis traducit avos, emtorque veneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem ?
Tota licet veteres exornent undique cerae
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus.
Paullus, vel Cossus, vel Drusus moribus esto :
Hos ante effigies majorum pone tuorum :
Praecedant ipsas illi te consule virgas :
Prima mihi debes animi bona ; sanctus haberi,
Justitiaeque tenax factis dictisque mereris,
Agnosco Procerem ; salve Getulice, seu tu
Silanus, quounque alio de sanguine rarus,
Civis, et egregius patriae contingis ovanti.
Exclamare libet, populus quod clamat, Osiri

nvento; quis enim generosum dixerit hunc, qui
indignus genere, et praeclaro nomine tantum
insignis? nam cujusdam, Atlanta vocamus:
Aethiopem, cycnum: parvam extortamque puellam,
Europen: canibus pigris scabieque vetusta
Laevibus, et siccae lambentibus ora lucernae,
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
Quod fremat in terris violentius; ergo cavebis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.

His ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
Plaute; tumes alto Drusorum stemmate, tanquam
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis essem,
Ut te conciperet, quae sanguine fulget Iuli;
Non quae ventoso conducta sub aggere texit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis:
Ast ego Cecropides. vivas, et originis hujus
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum invenies; solet hic defendere caussas
Nobilis indocti; veniet de plebe togata,
Qui juris nodos, et legum aenigmata solvat.
Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
Custodes aquilas, armis industrius: at tu
Nil, nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermae.
Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
Illi marmoreum caput est, tua vivit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, et exsultat rauco victoria Circo.
Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cuius
Clara fuga ante alios, et primus in aequore pulvis:
Sed venale pecus Corythae, posteritas et
Hirpini, si rara jugo victoria sedit.
Nil ibi majorum respectus, gratia nulla

Umbrarum, dominos preciis mutare jubentur
Exquis, trito ducunt ephirhedia collo
Segnipedes, dignique molam versare nepotis.
Ergo, ut miremur te, non tua; primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere praeter honores,
Quos illis damus, et deditus, quibus omnia debes.
Haec satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
Tradit, et inflatum, plenumque Nerone propinque.
Rarus enim ferme sensus communis in illa
Fortuna, sed te censeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futurae
Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere famae,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer; ambiguæ si quando citabere testis
Incertaeque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, et admoto dicit perjuria tauro,
Summum crede nefas animam praeferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere caussas.
Dignus morte perit, coenet licet ostrea centum
Gaurana, et Cosmi toto mergatur aeno.
Exspectata diu tandem provincia cum te
Rectorem accipiet, pone irae fraena, modumque,
Pone et avaritiae: miserere inopum sociorum.
Ossa vides regum vacuis exsucta medullis.
Respice, quid moneant leges, quid curia mandet,
Praemia quanta bonos maneant, quam fulmine justo
Et Capito, et Numitor ruerint, damnante senatu,
Peiratae Cilicum: sed quid damnatio confert,
Cum Pansa eripiat, quidquid tibi Natta reliquit?
Praeconem Chaerippe tuis circumspice pannis,
Jamque tace. furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par
Damnorum, sociis florentibus, et modo viatis.

Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhasii tabulis, signisque Myronis
Pheidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
Multus ubique labor: rarae sine Mentore mensae.
Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres; referebant navibus altis.
Occulta spolia, et plureis de pace triumphos.
Nunc sociis juga pauca boum, grex parvus equarum,
Et pater armenti capto eripiatur agello:
Ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum,
Si quis in aedicula Deus unicus; haec etenim sunt
Pro summis: nam sunt haec maxima; despicias tu
Forsitan imbellis Rhodios, unctamque Corinthum:
Despicias merito; quid resinata juventus,
Cruraque totius facient tibi laevia gentis?
Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
Illyricumque latus; parce et messoribus illis,
Qui saturant urbem, Circo, scenaeque vacantem.
Quanta autem inde feres tam dirae praemia culpae,
Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna injuria fiat
Fortibus, et miseris, tollas licet omne, quod usquam est
Auri, atque argenti: scutum, gladiumque relinquens,
Et jaculum, et galeam: spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui, non est sententia: verum est.
Credite me vobis folium recitare Sibyllae.
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit Acerfcomes, si nulium in conjuge crimen,
Nec per conventus, et cuncta per oppida curvis
Unguibus ire paret nummos raptura Celaeno:
Tunc licet a Pico numeres genus, altaque si te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam,
Inter maiores ipsumque Fromethea ponas.
De quounque voles proavum tibi sumito libro.

Quod si praecipitem rapit ambitio, atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delestant hebetes lasso lictore secures:
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramque facem praeferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
Quo mihi te solitum falsas signare tabellas
In templis, quae fecit avus, statuamque parentis
Ante triumphalem? quo, si nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperita cucullo?
Praeter majorum cineres, atque ossa volucri
Carpento rapitur pinguis Lateranus, et ipse,
Ipse rotam adstringit multo sufflamine consul:
Nocte quidem; sed luna videt, sed sidera testeis
Intendunt oculos; finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
Sumet, et occursum nunquam trepidabit amici
Jam senis, ac virga prior annuet, atque maniplos
Solvet, et infundet jumentis hordea lassis.
Interea, dum lanatas, torvumque juvencum
More Numae caedit Jovis ante altaria, jurat
Solam Eponam et facies olida ad praesepia pictas.
Sed cum pervigiles placet instaurare popinas;
Obvius assiduo Syrophoenix udus amomo
Currit, Idumaeae Syrophoenix incola portae,
Hospitis affectu dominum, regemque salutat,
Et cum venali Cyane succincta lagena.
Defensor culpae dicet mihi, fecimus et nos
Haec juvenes; esto; desisti nempe, nec ultra
Fovisti errorem; breve sit, quod turpiter audes.
Quaedam cum prima resecantur crima barba,
Indulge veniam pueris. Lateranus ad illos
Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit,
Maturus bello, Armeniae Syriaeque tuendis

Amnibus, et Rheno, atque Istro praestare Neronem
Securum valet haec aetas; mitte ostia Caesar,
Mitte: sed in magna legatum quaere popina.
Invenies aliquo cum percussore jacentem,
Permistum nautis, et furibus, ac fugitivis,
Inter carnifices, et fabros sandapilarum,
Et resupinati cessantia tympana Galli:
Aequa ibi libertas, communia pocula, lectus
Non aliis cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus, Pontice, servum?
Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas,
At vos Trojugenae vobis ignoscitis, et quae
Turpia cerdoni, Volefos, Brutumque decebunt.
Quid, si nunquam adeo foedis, adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora supersint?
Consumtis opibus vocem Damasippe locasti
Sipario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me, dignus vera cruce; nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
Qui sedet, et spectat triscurria patriciorum:
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas; quanti sua funera vendant,
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant Celsi Praetoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
Quid satius? mortem sic quisquam exhorruit: ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharoedo principe mimus
Nobilis; haec ultra, quid erit nisi ludus? et illic
Dedecus urbis habes; nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina,
(Damnat enim taleis habitus; sed damnat, et odit)
Nec galea faciem abscondit; movet ecce tridentem,
Postquam librata pendentia retia dextra

Nequidquam effudit, nudum ad spectacula vultum
Erigit, et tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicae, de faucibus aurea cum se
Porrigat, et longo jactetur spira galero.
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor.
Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam praeferre Neroni;
Cujus suppicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidae crimen: sed caussa facit rem
Dissimilem; quippe ille Deis auctoribus ulti
Patris erat caesi media inter pocula: sed nec
Electrae jugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
Miscuit, in scena nunquam cantavit Orestes,
Troica non scripsit; quid enim Virginius armis
Debuit ulcisci magis, aut cum vindice Galba?
Quid Nero tam saeva, crudaque tyrannide fecit?
Haec opera, atque hae sunt generosi principis artes,
Gaudentis foedo peregrina ad pulpita cantu
Prostitui, Grajaeque apium meruisse coronae.
Majorum effigies habeant insignia vocis,
Ante pedes Domiti longum tu pone Thycstae
Syrma, vel Antigonae, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende colosso.
Quid, Catilina, tuis natalibus, atque Cethegi
Inveniet quisquam sublimius? arma tamen vos
Nocturna, et flamas domibus, templisque parastis,
Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores,
Ausii, quod liceat tunica punire molesta.
Sed vigilat consul, vexillaque vestra coerces.
Hic novus Arpinas, ignobilis, et modo Romae
Municipalis eques galeatum ponit ubique
Praesidium attonitis, et in omni gente laborat.

Tantum igitur muros intra toga contulit illi
 Nominis, et tituli; quantum non Leucade, quantum
 Thessaliae campis Octavius abstulit udo
 Caedibus assiduis gladio; sed Roma parentem,
 Roma patrem patriae Ciceronem libera dixit.
 Arpinas alius Volscorum in monte solebat
 Oscere mercedes alieno laffus aratro,
 Nodosam post haec frangebat vertice vitem,
 silentus pigra muniret castra dolabra:
 Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum
 Excipit, et solus trepidantem protegit urbem.
 Atque ideo, postquam ad Cimbros, stragemque volabant,
 Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
 Nobilis ornatur lauro collega secunda.
 Plebejae Deciorum animae, plebeja fuerunt
 Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro
 Omnibus auxiliis, atque omni pube Latina
 Sufficiunt Dis infernis, terraeque parenti,
 Pluris enim Decii, quam quae servantur ab illis.
 Ancilla natus trabeam, et diadema Quirini,
 Et fasceis meruit regum ultimus ille bonorum.
 Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
 Exsulibus juvenes ipsius consulis, et quos
 Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
 Quod miraretur cum Coclite Mucius, et quac
 Imperii fineis Tiberinum Virgo natavit.
 Occulta ad patres produxit crimina servus
 Matronis lugendus: at illos verbera justis
 Afficiunt poenis, et legum prima securis.
 Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
 Aeacidae similis, Vulcaniaque arma capessas,
 Quam te Thersitae similem producat Achilles.
 Et tamen, ut longe repeatas longeque revolvias
 Nomen, ab infami gentem deducis asylo.

Majorum primus quisquis fuit ille tuorum.
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

SATIRA IX.

SCIRE VELIM, quare toties mihi, Naevole, tristis
Occurras fronte obducta, ceu Marsya vinctus.
Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo.
Non erat hac facie miserabilior Creperejus
Pollio, qui triplicem usuram praestare paratus
Circuit, et fatuos non invenit; unde repente
Tot rugae? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus:
Et salibus vehemens intra pomoeria natis.
Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida siccae
Silva comae, nullus tota nitor in cute, qualem
Bruttia praestabat calidi tibi fascia visci:
Sed fruticante pilo neglecta, et squalida crura.
Quid macies aegri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in aegro
Corpore, deprendas et gaudia: sumit utrumque
Inde habitum facies; igitur flexisse videris
Propositum, et vitae contrarius ire priori.
Nuper enim, ut repeto, fanum Isidis, et Ganymedem,
Pacis, et adiectae secreta palatia Matris,
Et Cererem (nam quo non prostat foemina templo?)
Notior Aufidio moechus scelerare solebas,
Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.
Utile et hoc multis vitae genus: at mihi nullum
Inde operae preium; pinguis aliquando lacernas,
Munimenta togae, duri, crassique coloris,
Et male percussas textoris pectine Galli

Accipimus, tenue argentum, venaeque secundae.
Fata regunt homines: fatum est et partibus illis,
Quas sinus abscondit; nam, si tibi sidera cessant,
Nil faciet longe mensura incognita nervi,
Quamvis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, et blandae assidue densaeque tabellae
Sollicitent, *αὐτὸς γὰρ ἵψελλεται ἀνδρα κίναιδος.*
Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?
Haec tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, ac cevet; ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri; numera sestertia quinque
Omnibus in rebus: numerentur deinde labores.
An facile et primum est agere intra viscera penem
Legitimum, atque illic hesternae occurrere coenae?
Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quam dominum, sed tu sane tenerum et puerum te,
Et pulcrum, et dignum cyatho, coeloque putabas.
Vos humili adseculae, vos indulgebitis unquam
Cultori, jam nec morbo donare parati?
En, cui tu viridem umbellam, cui succina mittas
Grandia, natalis quoties reddit, aut madidum ver
Incipit: et strata positus, longaque cathedra
Munera foemineis tractas secreta Kalendis.
Dic passer, cui tot monteis, tot praedia servas
Apula, tot milvos intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager foecundis vitibus implet,
Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis.
Nam quis plura linit vieturo dolia musto?
Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans
Cum matre, et casulis, et conlusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es, cum poscis, ait; sed pensio clamat,
Posce: sed appellat puer unicus, ut Polypheimi
Lata acies, per quam sollers evasit Ulysses.

Alter emendus erit: namque hic non sufficit: ambo
 Pascendi; quid agam bruma spirante? quid, oro,
 Quid dicam scapulis puerorum Aquilone Decembri,
 Et pedibus? durate, atque exspectate cicadas?
 Verum, ut dissimules, ut mittas cetera, quanto
 Metiris precio, quod, ni tū: deditus essem
 Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
 Scis certe, quibus ista modis, quam saepe rogaris,
 Et quae pollicitus; fugientem saepe puellam
 Amplexu rapui: tabulas quoque ruperat, et jam
 Signabat, tota vix hoc nocte redemi,
 Te plorante foris; testis mihi lectulus, et tu,
 Ad quem pervenit lecti sonus, et dominae vox.
 Instabile, ac dirimi coeptum, et jam paene solutum
 Conjugium in multis domibus servavit adulter!
 Quo te circumagas? quae prima, aut ultima ponas?
 Nullum ergo meritum est, ingrate ac perfide, nullum,
 Quod tibi filiolus, vel filia nascitur ex me?
 Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes
 Argumenta viri; foribus suspende coronas,
 Jam pater es: dedimus, quod famae opponere possis:
 Jura parentis habes, propter me scriberis haeres,
 Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
 Commoda praeterea jungentur multa caducis,
 Si numerum, si treis implevero; justa doloris,
 Naevole, cauſa tui; contra tamen ille quid adfert?
 Negligit, atque alium bipedem ſibi quaerit asellum.
 Haec ſoli commissa tibi celare memento,
 Et tacitus noſtras intra te fige querelas.
 Nam res mortifera eſt inimicus pumice laevis.
 Qui modo ſecreto commiferat, ardet, et odit,
 Tanquam prodiderim, quidquid ſcio; ſumere ferrum,
 Fuste aperire caput, candelam apponere valvis
 Non dubitat; nec contemnas, aut despicias, quod
 His opibus nunquam cara eſt annonā veneni.

Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
 O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
 Esse putas? servi ut taceant: jumenta loquentur,
 Et canis, et postes, et marmora; clade fenestras,
 Vela tegant rimas, junge ostia, tollite lumen
 E medio, taceant omnes, prope nemo recumbat:
 Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem caupo sciet, audiet, et quae
 Finixerunt pariter librarius, archimagiri,
 Carptores; quod enim dubitant componere crimen
 In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
 Baltea? nec deerit, qui te per compita quaerat
 Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
 Illos ergo roges, quidquid paullo ante petebas
 A nobis; taceant illi: sed prodere malunt
 Arcanum, quam subrepti potare Falerni,
 Pro populo faciens quantum Saufeja bibebat.
 Vivendum recte est, cum propter plurima, tunc his
 Praecipue caussis, ut linguas mancipiorum
 Contemnas; nam lingua mali pars pessima servi.
 Deterior tamen hic, qui liber non erit illis,
 Quorum animas et farre suo custodit, et aere.
 Iccirco ut possim linguam contemnere servi,
 Utile consilium modo, sed commune, dedisti:
 Nunc mihi quid suades post damnum temporis, et spes
 Deceptas? festinat enim decurrere velox
 Flosculus angustae, miseraeque brevissimae vitae
 Portio: dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas
 Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
 Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus,
 Stantibus et salvis his collibus, undique ad illos
 Convenient et carpentis, et navibus omnes,
 Qui digito scalpunt uno caput; altera major
 Spes superest: tu tantum erucis imprime dentem.
 Hac exempla para felicibus: at mea Clotho

Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
 O parvi, nostrique Lares, quos thure minuto,
 Aut farre, et tenui soleo exorare corona,
 Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
 A tegete et baculo? viginti millia foenus
 Pignoribus positis, argenti vascula puri,
 Sed quae Fabricius censor notet; et duo fortis
 De grege Moesorum, qui me cervice locata
 Securum jubeant clamoso insistere Circo.
 Sit mihi praeterea curvus caelator, et alter,
 Qui multas facies fingit cito: sufficient haec,
 Quando ego pauper ero; votum miserabile, nec spes
 His saltem; nam, cum pro me fortuna rogatur,
 Adfixit ceras illa de nave petitas,
 Quae Siculos cantus effugit remige surdo.

S A T I R A X.

OMnibus in terris, quae sunt a Gadibus usque
 Auroram, et Gangem, pauci dignoscere possunt
 Vera bona, atque illis multum diversa, remota
 Erroris nebula; quid enim ratione timemus,
 Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
 Conatus non poeniteat, votique peracti?
 Evertere domos totas optantibus ipsis
 Di faciles; nocitura toga, nocitura petuntur
 Militia; torrens dicendi copia multis,
 Et sua mortifera est facundia; viribus ille
 Confisus periit, admirandisque lacertis.
 Sed plureis nimia congesta pecunia cura
 Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census,
 Quanto delphinis balaena Britannica major.
 Temporibus diris igitur, jussuque Neronis
 Longinum, et magnos Senecac praedivitis hortos
 Clausit, et egregias Lateranorum obsidet aedēis

Tota cohors: rarus venit in coenacula miles.
 Pauca licet portes argenti vascula puri,
 Nocte iter ingressus gladium contumque timebis,
 Et motae ad lunam trepidabis arundinis umbram:
 Cantabit vacuus coram latrone viator.
 Prima fere vota, et cunctis notissima templis
 Divitiae, crescant ut opes, ut maxima toto
 Nostra sit arca foro; sed nulla aconita bibuntur
 Fictilibus: tunc illa time, cum pocula sumes
 Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
 Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
 Ridebat, quoties de limine moverat unum,
 Protuleratque pedem; flebat contrarius auctor?
 Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni:
 Mirandum est, unde ille oculis sufficerit humor.
 Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quanquam non esset urbibus illis
 Praetexta, et trabeae, fasces, lectica, tribunal.
 Quid, si vidisset praetorem curribus altis
 Exstantem, et medio sublimem in pulvere Circi
 In tunica Jovis, et pictae Sarrana ferentem
 Ex humeris aulaea togae, magnaenque coronae
 Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla?
 Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi Consul
 Ne placcat, curru servus portatur eodem.
 Da nunc et volucrem, sceptro quae surgit eburno,
 Illinc cornicines, hinc praecedentia longi
 Agminis officia, et niveos ad fraena Quirites,
 Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
 Tum quoque materiam risus invenit ad omneis
 Occursus hominum; cuius prudentia monstrat,
 Summos posse viros, et magna exempla daturos
 Vervecum in patria, crassoque sub aere nasci.
 Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi;
 Interdum et lacrymas, cum fortunae ipse minaci

Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem;
Ergo supervacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quae fas est genua incerare Deorum.
Quosdam praeccipitat subiecta potentia magnae
Invidiae, mergit longa, atque insignis honorum
Pagina, descendunt statuac restemque sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis.
Caedit, et immeritis franguntur crura caballis.
Jam strident ignes, jam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
Sejanus: deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt urceoli, pelves, sartago, patellae,
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum,
Cretatumque bovem: Sejanus ducitur unco
Spectandus: gaudent oranes; quae labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amavi
Hunc hominem; sed quo cecidit sub criminis? quisnam
Delator? quibus indicibus? quo teste probavit?
Nil horum: verbosa et grandis epistola venit
A Capreis: bene habet; nil plus interrogo. Sed quid
Turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, et odit
Damnatos; idem populus, si Nurtia Tusco
Favisset, si oppressa foret secura senectus
Principis, hac ipsa Sejanum diceret hora
Augustum; jam pridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effudit curas; nam, qui dabat olim
Imperium, fasceis, legiones, omnia; nunc se
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem et Circenseis; perituros audio multos.
Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
Quam timeo, victus ne poenas exigat Ajax,
Ut male defensus! curramus praeccipites, et,
Dum jacet in ripa, calcemus Caesaris hostem.
Sed videant servi, ne quis neget, et pavidum in jus

Cervice obstricta dominum trahat; hi sermones
 Tunc de Sejano, secreta haec murmura vulgi.
 Visne salutari sicut Sejanus, habere
 Tantundem, atque illi summas donare curuleis?
 Illum exercitibus praeponere? tutor haberi
 Principis Augusta Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldaeo? vis certe pila, cohorteis,
 Egregios equites, et castra domestica? quid ni
 Haec cupias? et, qui nolunt occidere quenquam,
 Poſſe volunt. sed quae praeclara, et prospera tanti,
 Ut rebus laetis par sit mensura malorum?
 Hujus, qui trahitur, praetextam sumere mavis:
 An Fidenarum, Gabiorumque esse potestas,
 Et de mensura jus dicere, vasa minora
 Frangere pannosus vacuis Aedilis Ulubris?
 Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
 Sejanum; nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes: numerosa parabat
 Excelsae turris tabulata, unde altior esset
 Casus, et impulsae praeceps immanc ruinae.
 Quid Crassos, quid Pompejos evertit? et illum,
 Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
 Summus nempe locus nulla non arte petitus,
 Magnaque Numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sine caede, et vulnere pauci
 Descendunt reges, et sicca morte tyranni.
 Eloquium, aut famam Demosthenis, aut Ciceronis
 Incipit optare, et totis quinquatribus optat,
 Quisquis adhuc uno partam colit aſſe Minervam,
 Quem sequitur custos angustae vernula capsac.
 Eloquio sed uterque perit orator: utrunque
 Largus, et exundans letho dedit ingenii fons.
 Ingenio manus est, et cervix caesa: nec unquam
 Sanguine cauſidici maduerunt roſtra pusilli.
 O fortunatam natam me consule Romam.

Antoni gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset; ridenda poemata malo,
Quam te conspicuae divina Philippica famae,
Volveris a prima quae proxima. saevus et illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenae
Torrentem, et pleni moderantem fraena theatri.
Dis ille adversis genitus, fatoque sinistro,
Quem pater ardoris massae fuligine lippus
A carbone, et forcipibus, gladiosque parante
Incude, et luteo Vulcano ad rhetora misit.
Bellorum exuviae, truncis affixa tropaeis
Lorica, et fracta de casside buccula pendens,
Et curtum temone jugum, vietaeque triremis
Aplustre, et summo tristis captivus in arcu,
Humanis majora bonis creduntur: ad hoc se
Romanus, Grajusque, ac Barbarus induperator
Erexit: caussas discriminis, atque laboris
Inde habuit: tanto major famae sitis est, quam
Virtutis; quis enim virtutem amplectitur ipsam,
Praemia si tollas? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, et laudis, titulique cupido
Haesuri saxis cinerum custodibus: ad quae
Discutienda valent sterilis mala robora ficus:
Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
Expende Hannibalem: quot libras in duce summo
Invenies? hic est, quem non capit Africa Mauro
Percussa oceano, Niloque admota tepenti.
Rursus ad Aethiopum populos, altosque elephantes
Additur imperiis Hispania: Pyrenaeum
Transilit; opposuit natura Alpemque nivemque:
Diducit scopulos, et montem rumpit aceto.
Jam tenet Italiam: tamen ultra pergere tendit.
Actum, inquit, nihil est, nisi Poeno milite portas
Frangimus, et media vexillum pono Subura,
O qualis facies, et quali digna tabella,

Cum Gaetula ducem portaret bellua luscum !
Exitus ergo quis est ? ô gloria : vincitur idem
Nempe, et in exsilio praeceps fugit, atque ibi magnus,
Mirandusque cliens sedet ad praetoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animae, quae res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa dabunt, nec tela ; sed ille
Cannarum vindex, et tanti sanguinis ulti
Annulus ; i demens, et saevas curre per Alpeis,
Ut pueris placeas, et declamatio fias !
Unus Pellaeo juveni non sufficit orbis :
Aestuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyarae clausus scopulis, parvaque Seriphos.
Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
Velificatus Athos, et quidquid Graecia mendax
Audet in historia : constratum classibus isdem,
Suppositumque rotis solidum mare ; credimus altos
Defecisse amneis, epotaque flumina Medo
Prandente, et madidis cantat quae Sostratus alis.
Ille tamen, qualis rediit Salamine relicta,
In corum atque eurum solitus saevire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere passos ;
Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigaeum ?
Mitius id sane, quod non et stigmate dignum
Credidit ; huic quisquam vellet servire Deorum ?
Sed qualis rediit ? nempe una nave, cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadavera prora.
Has toties optata exegit gloria poenas !
Da spacium vitae, multos da Jupiter annos !
Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus optas.
Sed quam continuis et quantis longa senectus
Plena malis : deformem, et tetur ante omnia vultum,
Dissimilemque sui, deformem pre cute pellem,

Pendenteisque genas, et talcis adspice rugas;
 Qualeis, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In vetula scalpit jam mater simia bucca.
 Plurima sunt juvenum discrimina: pulcior ille
 Hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo:
 Una senum facies, cum voce trementia membra,
 Et jam laeve caput, madidique infantia nasi,
 Frangendus misero gingiva panis inermi:
 Usque adeo gravis uxori, gnatisque, sibique,
 Ut captatori moveat fastidia Cossio.
 Non eadem vini, atque cibi torpente palato
 Gaudia: nam coitus jam longa oblivio; vel si
 Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus;
 Et, quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
 Anne aliquid sperare potest haec inguinis aegri
 Canities? quid, quod merito suspecta libido est,
 Quae Venerem affectat sine viribus? adspice partis
 Nunc damnum alterius; nam quae cantante voluptas;
 Sit licet eximius citharoedo, sive Seleuco,
 Et quibus aurata mos est fulgere lacerna?
 Quid refert, magni sedeat qua parte theatri,
 Qui vix cornicines exaudiet, atque tubarum
 Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
 Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
 Praeterea minimus gelido jam in corpore sanguis
 Febre calet sola; circumfilit agmine facto
 Morborum omne genus: quorum si nomina quaeras,
 Promtius expediam, quot amaverit Hippia mocchos,
 Quot Themison aegros autumno occiderit uno,
 Quot Basilus socios, quot circumscriperit Hirrus
 Pupillos; quot longa viros exsorbeat uno
 Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus;
 Percurram citius, quot villas possideat nunc,
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
 Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos

Perdidit ille oculos, et luscis invidet: hujus
Pallida labra cibum accipiunt digitis alienis:
Ipse ad conspectum coenae diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater jejuna; sed omni
Membrorum damno major dementia, quae nec
Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
Cum quo praeterita coenavit nocte; nec illos,
Quos genuit, quos eduxit; nam codice sacvo
Haeredes vetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere forniciis annis.
Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
Funera gnatorum, robus adspiciendus amatae
Conjugis, et fratribus, plenaeque sororibus urnae.
Haec data poena diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo moerore, et nigra ueste senescant.
Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
Exemplum vitae fuit a cornice sceundae.
Felix nimirum, qui tot per secula mortem
Distulit, atque suos jam dextra computat annos,
Quique novum toties mustum babit; oro, parumper
Attendas, quantum de legibus ipse queratur
Fatorum, et nimio de stamine, cum vidi acris
Antilochi barbam ardentem: cum quaerit ab omni,
Quisquis adest socius, cur haec in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit aevo?
Haec eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alias, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troja Priamus venisset ad umbras
Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
Cassandra inciperet, scissaque Polyxena palla:

Si foret extinctus diverso tempore, quo non
Cooperat audaces Paris aedificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidi
Eversa, et flammis Asiam, ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue, et miserabile collum
Praebet, ab ingrato jam fastiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis: sed torva canino
Latravit rictu, quae post hunc vixerat, uxor.
Festino ad nostros, et regem transeo Ponti,
Et Croesum, quem vox justi facunda Solonis
Respicere ad longae jussit spacia ultima vitae.
Exsiliū, et carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis
Hinc caussas habuere; quid illo cive tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam;
Si circumducto captivorum agmine, et omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de Teutonico vellet descendere curru?
Provida Pompejo dederat Campania febreis
Optandas: sed multae urbes, et publica vota
Vicerunt; igitur fortuna ipsius et urbis
Servatum victo caput abstulit; hoc cruciatu
Lentulus, hac poena caruit, ceciditque Cethagus
Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.
Formam optat modico pueris, majore puellis
Murmure, cum Veneris fanum videt anxia mater,
Usque ad delicias votorum; cur tamen, inquit,
Corripias? pulcra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit; cuperet Rutilae Virginia gibbum
Accipere, atque suam Rutilae dare; filius autem
Corporis egregii, miseros trepidosque parentes
Semper habet. rara est adeo concordia formae,

Atque pudicitiae! sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinos:
Praeterea castum ingenium, vultumque modesto
Sanguine ferventem tribuat natura benigna
Larga manu: (quid enim puero conferre potest plus,
Custode et cura natura potentior omni?)
Non licet esse viros: nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia! nullus ephebum
Deformem saeva castravit in arce tyrannus:
Nec praetextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumosum, atque utero pariter, gibboque tumentem.
In nunc, et juvenis specie laetare tui! quem
Majora exspectant discrimina? fiet adulter
Publicus, et poenas metuet, quascunque maritis
Iratis debet: nec erit felicior astro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat; exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori
Concessit; necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus, quosdam moechos et mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilecta fiet adulter
Matronae: mox cum dederit Servilia nummos,
Fiet et illius, quam non amat: exuet omnem
Corporis ornatum; quid enim ulla negaverit udis
Inguinibus, sive est haec Oppia, sive Catulla?
Deterior totos habet illic foemina mores.
Sed casto quid forma nocet? quid profuit immo
Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe haec, ceu fastidita, repulso.
Nec Sthenoboea minus, quam Cressa excanduit, et se
Concussere ambae. mulier saevissima tunc est,
Cum stimulos odio pudor admovet; elige quidnam
Suadendum esse putas, cui nubere Caesaris uxor
Destinat; optimus hic, et formosissimus idem
Gentis patriciae rapitur miser extinguendus

Messalinae oculis : dudum sedet illa parato
Flameolo, T'yriusque palam genialis in hortis
Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
Antiquo : veniet cum signatoribus auspex.
Haec tu secreta, et paucis commissa putabas.
Non, nisi legitime, vult nubere : quid placeat, dic :
Ni parere velis, pereundum erit ante lucernas :
Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
Nota urbi et populo contingat principis aureis.
Dedecus ille domus sciit ultimus : interea tu
Obsequere imperio, sit tanti vita dierum
Paucorum; quidquid melius, leviusque putaris,
Praebenda est gladio pulcra haec, et candida cervix.
Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quaeque dabunt Di.
Carior est illis homo, quam sibi; nos animorum
Impulsu, et coeca magnaque cupidine ducti,
Conjugium petimus, partumque uxoris : at illis
Notum qui pueri, qualisque futura sit uxor.
Ut tamen et poscas aliquid, voveasque facillis
Exta, et candiduli divina tomacula porci :
Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum ; mortis terrore carentem :
Qui spatium vitae extremum inter munera ponat
Naturae, qui ferre queat quoscunque labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores
Herculis aerumnas credat saevosque labores,
Et Venere, et coenis, et pluma Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare. semita certe
Tranquillae per virtutem patet unica vitae.
Nullum numen habes, si sit prudentia ; nos te
Nos facimus, Fortuna, Deam, cocloque locamus.

SATIRA XI.

A Ticus eximie si coenat, laetus habetur :
 Si Rutilus, demens ; quid enim majore cachione
 Excipitur vulgi, quam pauper Apicius ? omnis
 Convictus, thermae, stationes, omne theatrum
 De Rutilo ; nam dum valida, ac juvenilia membra
 Sufficiunt galeae, dumque ardens sanguine fertur ;
 Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
 Scripturus leges, et regia verba lanistae.
 Multos porro vides, quos saepe elusus ad ipsum
 Creditor introitum solet exspectare macelli,
 Et quibus in solo vivendi caussa palato est.
 Egregius coenat, meliusque miserrimus horum,
 Et cito casurus jam perlucente ruina.
 Interea gustus elementa per omnia quaerunt,
 Nunquam animo preciis obstantibus : interius si
 Attendas, magis illa juvant, quae pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est, perituram arcessere summam
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fracta :
 Et quadringentis nummis condire gulosum
 Fictile, sic veniunt ad miscellanea ludi.
 Refert ergo, quis haec eadem paret : in Rutilo nam
 Luxuria est ; in Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et a censu famam trahit ; illum ego jure
 Despiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
 Omnibus in Libya sit montibus : hic tamen idem
 Ignoret, quantum ferrata distet ab arca
 Sacculus ; e coelo descendit γρῦθος στεφλόν,
 Figendum, et memori tractandum pectore, sive
 Conjugium quaeras, vel sacri in parte senatus
 Esse velis ; nec enim loricam poscit Achillis
 Thersites, in qua se transducebat Ulysses :
 Ancipitem, seu tu magno discrimine caussam

Protegere affectas ; te consule, dic tibi, quis sis,
 Orator vehemens, an Curtius et Matho buccae.
 Noscenda est mensura sui, spectandaque rebus
 In summis, minimisque: etiam cum piscis emetur,
 Ne nullum cupias, cum sit tibi gobio tantum
 In loculis; quis enim te deficiente crumena,
 Et crescente gula, manet exitus ; aere paterno,
 Ac rebus meritis in ventrem, foenoris atque
 Argenti gravis, et pecorum, agrorumque capacem ?
 Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
 Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
 Non praematuri cineres, nec funus acerbum
 Luxuria ; sed morte magis metuenda senectus.
 Hi plerunque gradus : conducta pecunia Romae,
 Et coram dominis consumitur ; inde ubi paullum,
 Nescio quid, superest, et pallet foenoris auctor ;
 Qui vertere solum, Bajas, et ad ostrea currunt.
 Cedere namque foro jam non est deterius, quam
 Esquiliis a ferventi migrare Subura.
 Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
 Moestitia est, caruisse anno Circensibus uno.
 Sanguinis in facie non haeret gutta : morantur
 Pauci ridiculum effugientem ex urbe pudorem.
 Experiere hodie, nunquid pulcerrima dictu,
 Persice, non praestem vita vel moribus, et re :
 Sed laudem siliquas occultus ganco, pultes
 Coram aliis dictem puero ; sed in aure, placentas.
 Nam cum sis conviva mihi promissus, habebis
 Euandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
 Hospes, et ipse tamen contingens sanguine coelum :
 Alter aquis, alter flammis ad sidera missus.
 Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
 De Tiburtino veniet pinguissimus agro
 Hoedulus, et toto grege mollior, inscius herbac,
 Necdum ausus virgas humilis mordere salicti,

Qui plus lactis habet; quam sanguinis; et montani
Sparagi, posito quos legit villica fuso.
Grandia praeterea, tortoque calentia foeno
Ova adsunt ipsis cum matribus, et servatae
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvae:
Signum Syriumque pirum, de coribus isdem
Semula Picenis, et odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, et crudi posuere pericula succi.
Haec olim nostri jam luxuriosa senatus
Coena fuit; Curius, parvo quae legerat horto,
Ipse focis brevibus ponebat oluscula: quae nunc
Qualidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit, calidae sapiat quid vulva popinae.
Sicci terga suis, rara pendentia crate,
Moris erat quondam festis servare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accidente nova, si quam dabat hostia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
Castrorum imperiis, et dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
Et Scauros, et Fabricios, postremo severos
Censoris mores etiam collega timeret:
Nemo inter curas, et seria duxit habendum,
Qualis in oceani fluetu testudo nataret,
Clarum Trojogenis factura, ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere, et paryis frons aerea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis, et Grajas mirari nescius arteis,
Urbibus eversis praedarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,

Ut phaleris gauderet equus, caelataque cassis
 Romuleae simulacra ferae mansuescere jussae
 Imperii fato, geminos sub rupe Quirinos,
 Ac nudam effigiem clypeo venientis. et hasta,
 Pendentisque Dei perituro ostenderet hosti.
 Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
 Ponebant igitur Tusco farrata catino
 Omnia tunc: quibus invideas, si lividulus sis.
 Templorum quoque majestas praesentior, et vox
 Nocte fere media, mediamque audita per urbem
 Litore ab oceani Gallis venientibus, et Dis
 Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
 Hanc rebus Latiis curam praestare solebat
 Fictilis, et nullo violatus Jupiter auro.
 Illa domi natas, nostraque ex arbore mensas
 Tempora viderunt: hoc lignum stabat ad usus,
 Annosam si forte nucem dejecerat Eurus.
 At nunc divitibus coenandi nulla voluptas,
 Nil rhombus, nil dama sapit: putere videntur
 Unguenta, atque rosae; latos nisi sustinet orbeis
 Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu,
 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
 Et Mauri celeres, et Mauro obscurior Indus,
 Et quos deposuit Nabathaeo bellua saltu,
 Jam nimios, capitique graveis; hinc surgit orexis,
 Hinc stomacho vires: nam pes argenteus illis,
 Annulus in dito quod ferreus; ergo superbum
 Convivam caveo, qui me sibi comparat, et res
 Despicit exiguae; adeo nulla uncia nobis
 Est eboris, nec tessellae, nec calculus ex hac
 Materia: quin ipsa manubria cultellorum
 Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
 Rancidula, aut ideo pejor gallina secatur.
 Sed nec struetor erit, cui cedere debeat omnis
 Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem

Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,
 Et Scythicae volucres, et phoenicopterus ingens,
 Et Gaetulus oryx, hebeti lautissima ferro
 Caeditur, et tota sonat ulmea coena Subura.
 Nec frustrum capreae subducere, nec latus Afrae
 Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
 Tempore, et exiguae furtis imbutus ofellae.
 Plebejos calices et paucis assibus emtos
 Porriget in cultus puer, atque a frigore tutus;
 Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
 Quisquam erit in magno cum posces, posce Latine.
 Idem habitus cunctis, tonsi, rectique capilli,
 Atque hodie tantum propter convivia pexi.
 Pastoris duri est hic filius: ille bubulci
 Suspirat longo non visam tempore matrem,
 Et casulam, et notos tristis desiderat hoedos.
 Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
 Qualeis esse decet, quos ardens purpura vestit;
 Nec pugillareis defert in balnea raucus
 Testiculos, nec vellendas jam praebuit alas,
 Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto:
 Hic tibi vina dabit, diffusa in montibus illis,
 Aquibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:
 Namque una, atque eadem est vini patria, atque ministri,
 Forsitan exspectes, ut Gaditana canoro
 Incipiat prurire choro, plausuque probatae
 Ad terram tremulo descendant clune puellae;
 Irritamentum Veneris languentis, et acres
 Divitis urtcae: major tamen ista voluptas
 Alterius sexus: magis ille extenditur, et mox
 Auribus, atque oculis concepta urina movetur.
 Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
 Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans
 Fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur

Vocibus obscoenis, omnique libidinis arte,
Qui Lacedaemonium pytismate lubricat orbem:
Namque ibi fortunac veniam damus; alecta turpis,
Turpe et adulterium mediocribus: haec eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidique vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos:
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altifoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales versus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem: non foenoris ulla
Mentio, nec, prima si luce egressa, reverti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
Humida suspectis referens multicia rugis,
Vexatasque comas, et vultum, auremque calentem.
Protinus ante meum, quidquid dolet, exue limen:
Pone domum, et servos, et quidquid frangitur illis,
Aut perit: ingratos ante omnia pone sodaleis.
Interea Megalesiacae spectacula mappae,
Idaeum solenne colunt, similisque triumpho
Praeda caballorum praetor sedet, ac, mihi pace
Immensae nimiaeque licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, et fragor aurem
Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
Nam, si deficeret, moestam, attonitamque videres
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Consulibus; spectent juvenes. quos clamor, et audax
Sponsio, quos cultae decet assedisse puellae:
Spectent hoc nuptae juxta recubante marito,
Quod pudeat narrasse aliquem praesentibus ipsis:
Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
Effugiatque togam; jam nunc in balnea, salva
Fronte, licet yadas, quanquam solida hora supersit

ad sextam; facere hoc non possis quinque diebus
Continuis: quia sunt talis quoque taedia vitae
Magna. voluptates commendat rarius usus.

S A T I R A XII.

Atali, Corvine, die mihi dulcior haec lux,
Qua festas promissa Deis animalia cespes
Exspectat: niveam reginae caedimus agnam:
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maura.
ed procul extensem petulans quatit hostia funem,
Tarpejo servata Jovi, frontemque coruscat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus, et arae,
pargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, et ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba;
Laeta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, et a grandi cervix ferienda ministro,
Ob redditum trepidantis adhuc, horrendaque passi
Nuper, et incolumem fese mirantis amici.
Nam praeter pelagi casus, et fulguris ictum
Evasi, densae coelum abscondere tenebrae
Nube una, subitusque antennas impulit ignis;
Cum se quisque illo percutsum crederet, et mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium velis ardentibus; omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando poetica surgit
Tempestas; genus ecce aliud discriminis: audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cetera sortis
Eiusdem: pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana tabella
Plurima; pictores quis nescit ab Iside pasci?
Accidit et nostro similis fortuna Catullo,

Cum plenus fluctu medius foret alveus, et jam,
 Alternum puppis latus evertentibus undis
 Arboris incertae, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem: decidere jactu
 Coepit cum ventis, imitatus Castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno
 Testiculorum: adeo medicatum intelligit inguen.
 Fundite, quae mea sunt, dicebat, cuncta Catullus,
 Praecipitare volens etiam pulcerrima, vestem
 Purpuream teneris quoque Maecenatibus aptam,
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons
 Viribus occultis, et Baeticus adjuvat aer.
 Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnae cratera capacem,
 Et dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci.
 Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
 Caelati, biberat quo callidus emtor Olynthi.
 Sed quis nunc alias, qua mundi parte, quis audet
 Argeinto praeferre caput, rebusque salutem?
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
 Sed vitio coeci propter patrimonia vivunt.
 Jactatur rerum utilium pars maxima: sed nec
 Damna levant; tunc, adversis urgentibus, illuc
 Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se
 Explicat angustum, discriminis ultima quando
 Praesidia afferimus, navem factura minorem.
 In nunc, et ventis animam committe, dolato
 Confisus ligno, digitis a morte remotus
 Quatuor, aut septem, si sit latissima taeda!
 Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenae
 Adspice sumendas in tempestate secureis.
 Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
 Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
 Et pelago; postquam Parcae meliora benigna

Pensa manu ducunt hilares, et staminis albi
 Lanifcae: modica nec multum fortior aura
 Ventus adest: inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, et, quod superaverat, unum,
 Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
 Spes vitae cum sole redit: tum gratus Iulo,
 Atque novocali sedes praelata Lavino,
 Conspicitur sublimis aspex: cui candida nomen
 Scrofa dedit, laetis Phrygibus mirabile sumen,
 Et nunquam visis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per aequora moles,
 Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursum,
 Quae pelago currunt medio, longeque relinquunt
 Italiam; non sic igitur mirabere portus,
 Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
 Interiora petit Bajanae pervia cymbae.
 Tuti stagna sinus; gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautae.
 Ite igitur pueri, linguis, animisque faventes,
 Sertaque delubris, et farra imponite cultris,
 Ac molleis ornate focos, glebamque virentem:
 Jam sequar, et sacro, quod praestat, rite peracto,
 Inde domum repetam, gracileis ubi parva coronas
 Accipiunt fragili simulacula nitentia cera.
 Heic nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
 Thura dabo, atque omneis violae jactabo colores.
 Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
 Et matutinis operitur festa lucernis.
 Nec suspecta tibi sint haec, Corvine: Catullus,
 Pro cuius reditu tot pono altaria, parvos
 Tres habet haeredes; libet exspectare, quis aegram
 Et claudentem oculos gallinam impendat amico
 Tam sterili; verum haec nimia est iupensa: coturnix
 Nulla unquam pro patre cadet; sentire calorem
 Si coepit locuples Gallita, et Paccius, orbi:

Legitime fixis vestitur tota tabellis
Porticus ; existunt, qui promittant hetacomben :
Quatenus heic non sunt, nec venales elephanti,
Nec Latio, aut usquam sub nostro sidere talis
Bellua concipitur : sed furva gente petita
Arboribus Rutulis, et Turni pascitur agro
Caesaris armentum, nulli servire paratum
Privato : siquidem Tyrio parere solebant
Hannibali, et nostris ducibus, regique Molosso,
Horum majores, ac dorso ferre cohorteis,
Partem aliquam belli, et euntem in praelia turrem.
Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Istram
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante Lareis Gallitae victima sola,
Tantis digna Deis, et captatoribus horum.
Alter enim, si concedas maestare, vovebit
De grege servorum magna aut pulcerrima quaeque
Corpora, vel pueris, et frontibus ancillarum
Imponet vittas, et, si qua est nubilis illi
Iphigeneia domi, dabit hanc altaribus ; etsi
Non sperat tragicae furtiva piacula cervae.
Laudo meum civem, nec comparo testamento
Mille rates : nam si Libitinam evaserit aeger,
Delebit tabulas, inclusus carcere nassae,
Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
Forsan Pacuvio breviter dabit ; ille superbus
Incedet victis rivalibus ; ergo vides, quam
Grande operae premium faciat jugulata Mycenis.
Vivat Pacuvius, quaeso, vel Nestora totum :
Possideat, quantum rapuit Nero : montibus aurum
Exaequet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo !

S A T I R A XIII.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displacet auctori. Prima est haec ulti, quod, se
Judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia fallaci praetoris vicerit urna.

Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
De scelere, et fidei violatae criminis? sed nec
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Jaeturae te mergat onus: nec rara videmus,
Quae pateris; casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, et e medio fortunae ductus acervo.

Ponamus nimios gemitus: flagrantior aequo
Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.

Tu, quamvis levium minimam, exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
Visceribus, sacrum tibi, quod non reddat amicus
Depositum; stupet haec, qui jam post terga reliquit
Sexaginta annos, Fontejo consule natus?

An nihil in melius tot rerum proficit usu?

Magna quidem, sacris quae dat praecepta libellis,
Victrix Fortunae Sapientia; ducimus autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitae,
Nec jaetare jugum vita didicere magistra,

Quae tam festa dies, ut cesset prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex criminis lucrum
Quaesitum, et partos gladio, vel pyxide nummos?
Rari quippe boni: numerus vix est totidem, quot

Thebarum portae, vel divitis ostia Nili.

Nona aetas igitur, pejoraque secula ferri
Temporibus: quorum sceleri non invenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo.

Nos hominum Divumque fidem clamore ciemus,
Quanto Faesidium laudat vocalis agentem

Sportula ; dic senior bulla dignissime, nescis,
Quas habeat Veneres aliena pecunia ? nescis,
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum
Exigis a quoquam, ne pejeret : et putet ullis
Esse aliquod numen templis, aracque rubenti ?
Quondam hoc indigenae vivebant more, prius quam
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens ; tunc, cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idaeis Jupiter antris.
Nulla super nubes convivia Coelicularum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, etiam siccato nectare tergens
Brachia Volcanus Liparaea nigra taberna,
Prandebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum
Talis, ut est hodie, contentaque sidera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere ; nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut Sicula toryus cum conjuge Pluton.
Nec rota, nec Furiae, nec saxum, aut vulturis atri
Poena : sed infernis hilares sine regibus umbrae.
Improbitas illo fuit admirabilis aevo.
Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
Si juvenis vetulo non assurrexerat, et si
Barbato cuicunque puer, licet ipse videret
Plura domi fraga, et majores glandis acervos.
Tam venerabile erat praecedere quatuor annis,
Primaque par adeo sacrae lanugo senectae !
Nunc, si depositum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota aerugine follem,
Prodigiosa fides, et Tuscis digna libellis,
Quaeque coronata lustrari debeat agna.
Egregium, sanctumque virum, si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, vel mirandis sub aratro
Piscibus inventis, et foeta comparo mulae
Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,

Examenque apium longa considerit uva
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega? quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? majorem tertius illa
Summam, quam patulae vix ceperat angulus arcae?
Tam facile et primum est superos contemnere testeis,
Si mortalis idem nemo sciat! adspice, quanta
Voce neget, quae sit ficti constantia vultus?
Per solis radios, Tarpejaque fulmina jurat,
Et Martis frameam, et Cirrhaei spicula vatis:
Per calamos venatricis pharetramque puellae,
Perque tuum, pater Aegei Neptune, tridentem:
Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervae,
Quidquid habent telorum armamentaria coeli.
Si vero et pater est: comedam, inquit, flebile gnati
Sinciput elixi, Pharioque madentis aceto.
Sunt, in fortunae qui casibus omnia ponant,
Et nullo credant mundum rectore moveri,
Natura volente vices et lucis, et anni,
Atque ideo intrepidi quaecunque altaria tangunt.
Est aliis metuens, ne crimen poena sequatur:
Hic putat esse Deos, et pejerat, atque ita secum:
Decernat, quodcunque volet de corpore nostro
Isis, et irato feriat mea lumina sisto,
Dummodo vel coecus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, et vomicae putres, et dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene; quid enim velocis gloria plantae
Praestat, et esuriens Pisacae ramus olivae?
Ut sit magna, tamen certe lenta ira Deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocenteis,
Quando ad me venient? sed et exorabile numen

Fortasse experiar, solet his ignoscere ; multi
 Committunt eadem diverso crimina fato :
 Ille crucem sceleris precium tulit, hic diadema.
 Sic animum dirae trepidum formidine culpae
 Confirmant ; tunc te sacra ad delubra vocantem
 Praecepit, trahere immo ulti, ac vexare paratus.
 Nam, cum magna malae superest audacia caussac,
 Creditur a multis fiducia ; nimis agit ille,
 Urbani qualem fugitivus scurra Catulli :
 Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
 Vel potius, quantum Gradivus Homericus : audis
 Jupiter haec, nec labra moves, cum mittere vocem
 Debueras, vel marmoreus, vel aeneus ? aut cur
 In carbone tuo charta pia thura soluta
 Ponimus, et sectum vituli jecur, albaque porci
 Omenta ? ut video, nullum discrimen habendum est
 Effigies inter vestras, statuamque Vagelli.
 Accipe, quae contra valeat solatia ferre,
 Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
 A Cynicis tunica distantia, non Epicurum
 Suspicit exigui laetum plantaribus horti.
 Curentur dubii medicis majoribus aegri ;
 Tu venam vel discipulo committe Philippi.
 Si nullum in terris tam detestabile factum
 Ostendis, taceo, nec pugnis caedere pectus
 Te voto, nec plana faciem contundere palma :
 Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,
 Et majore domus gemitu, majore tumultu
 Planguntur nummi, quam funera ; nemo dolorem
 Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
 Contentus, vexare oculos humore coacto.
 Ploratur lacrimis amissa pecunia veris.
 Sed si cuncta vides simili fora plena querela :
 Si, decies lectis diversa parte tabellis,
 Vana supervacui dicunt cheirographa ligni,

Arguit ipsorum quos littera : gemmaque princeps
 Sardonychum, loculis quae custoditur eburnis :
 Ten'o delicias extra communia censes
 Ponendum : qui tu gallinae filius albae;
 Nos viles pulli nati infelicibus ovis !
 Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
 Si fleetas oculos majora ad crimina; confer
 Conductum latronem, incendia sulfure coepta,
 Atque dolo, primos cum janua colligit igneis :
 Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi
 Pocula adorandae robiginis, et populorum
 Dona, vel antiquo positas a rege coronas.
 Haec ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui
 Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni; qui bracteolam de Castore ducat.
 An dubitet solitus totum conflare tonantem ?
 Confer et artifices, mercatoremque veneni,
 Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
 Clauditur adversis innoxia simia fatis.
 Haec quota pars scelerum, quae custos Gallicus urbis
 Usque a Lucifero. donec lux occidat, audit ?
 Humani generis mores tibi nosse volenti
 Sufficit una domus ; paucos consume dies, et
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
 In Meroe crasso majorem infante mamillam ?
 Caerula quis stupuit Germani lumina, flavam
 Caesariem, et madido torquentem cornua cirro ?
 Nempe quod haec illis natura est omnibus una.
 Ad subitas Thracum volucres, nubemque sonoram
 Pygmaeus parvis currit bellator in armis :
 Mox impar hosti, raptusque per aera curvis
 Ungibus a saeva fertur grue; si videas hoc
 Gentibus in nostris, risu quatiare : sed illic,
 Quanquam eadem assidue spectentur praelia, ridet

Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
Nullane perjuri capit is, fraudisque nefandae
Poena erit? abreptum crede hunc graviore catena
Protinus, et nostro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio; manet illa tamen jactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit: sed corpore trunco
Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At vindicta bonum vita incundius ipsa.
Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut levibus videoas flagrantia caussis.
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit irae.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptae saeva inter vincla cicutae
Accusatori nollet dare; plurima felix
Paullatim vitia, atque errores exuit omneis,
Prima docet rectum sapientia: quippe minuti
Semper, et infirmi est animi, exiguae voluptas
Ultio: continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet, quam foemina; cur tamen hos tu
Evasisse putas: quos diri conscientia facti
Mens habet attonitos, et surdo verbere caedit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Poena autem vehemens, ac multo saevior illis,
Quas et Caeditius gravis invenit, et Rhadamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
Spartano cuidam respondit Pythia vates:
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depositum retinere, et fraudem jure tueri
Jurando: quaerebat enim, quae Numinis esset
Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo?
Reddidit ergo metu, non moribus, et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, veramque probavit:
Extinctus tota pariter cum prole, domoque,
Et, quamvis longa deductis gente, propinquis.

Has patitur poenas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet; cedo, si conata peregit?
Perpetua anxietas nec mensae tempore cessat,
Faucibus ut morbo siccis, interque molareis
Difficile crescente cibo; sed vina misellus
Exspuit: Albani veteris preciosa senectus
Displicet; ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem si forte indulxit cura soporem,
Et toto versata toro jam membra quiescunt:
Continuo templum, et violati Numinis aras,
Et, quod praecipuis mentem sudoribus urget,
Te videt in somnis; tua sacra et major imago
Humana turbat pavidum, cogitque fateri.
Hi sunt, qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat: exanimes primo quoque murmure coeli;
Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, et judicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura graviore timetur
Proxima tempestas: velut hoc dilata sereno.
Praeterea, lateris vigili cum febre dolorem
Si coepere pati, missum ad sua corpora morbum
Infesto credunt a Numinis: saxa Deorum
Haec et tela putant; pecudem spondere facello
Balantem, et Laribus cristam promittere galli
Non audent; quid enim sperare nocentibus aegris
Concessum? vel quae non dignior hostia vita?
Mobilis, et varia est ferme natura malorum.
Cum scelus admittunt, superest constantia: quod fas
Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, et mutari nescia; nam quis
Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?

Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
 Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
 Aut maris Aegaei rupem, scopulosque frequenteis
 Exsulibus magnis; poena gaudebis amara
 Nominis invisi, tandemque fatebere laetus
 Nec surdum, nec Teiresiam quenquam esse Deorum.

S A T I R A XIV.

Plurima sunt, Fuscine, et fama digna sinistra,
 Et nitidis maculam haesuram figentia rebus,
 Quae monstrant ipsi pueris, traduntque parentes.
 Si damnosa senem juvat alea: ludit et haeres
 Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
 Nec melius de se cuiquam sperare propinquo
 Concedet juvenis, qui radere tubera terrae,
 Boletum condire, et eodem jure natanteis
 Mergere ficedulas didicit nebulone parente,
 Et cana monstrante gula; cum septimus annus
 Transierit puerum, nondum omni dente renato,
 Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
 Hinc totidem, cupiet lauto coenare paratu
 Semper, et a magna non degenerare culina.
 Mitem animum, et mores modicis erroribus aequos
 Praecipit, atque animas servorum et corpora, nostra
 Materia constare putat, paribusque clementis:
 An saevire docet Rutilus? qui gaudet acerbo
 Plagarum strepitu, et nullam Seirena flagellis
 Comparat, Antiphates trepidi Laris, ac Polypheus?
 Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
 Uritur ardentि duo propter lintea ferro.
 Quid suadet juveni laetus stridore catenae,
 Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
 Rusticus? exspectas, ut non sit adultera largae

Filia: quae nunquam maternos dicere moechos
 Tam cito, nec tanto poterit contexere cursu,
 Ut non ter decies respiret? conscientia matri
 Virgo fuit: ceras nunc hac dictante pusillas
 Implet, et ad moechum dat eisdem ferre cinaedelis.
 Sic natura jubet: velocius, et citius nos
 Corrumput vitiorum exempla domestica, magnis
 Cum subeunt animos auctoribus; unus et alter
 Forsitan haec spernant juvenes, quibus arte benigna,
 Et meliore luto finxit praecordia Titan:
 Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
 Et monstrata diu veteris trahit orbita culpae.
 Abstineas igitur damnandis; hujus enim vel
 Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
 Turpibus ac pravis omnes sumus; et Catilinam
 Quocunque in populo videoas, quocunque sub axe:
 Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
 Nil dictu foedum visuque haec limina tangat,
 Intra quae puer est; procul hinc, procul inde puellae
 Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti.
 Maxima debetur pueri reverentia; si quid
 Turpe paras, nec tu pueri contemseris annos:
 Sed peccaturo obstet tibi filius infans.
 Nam, si quid dignum censoris fecerit ira
 Quandoque, et similem tibi se non corpore tantum,
 Nec vultu dederit, morum quoque filius, et qui
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,
 Corripies nimirum, et castigabis acerbo
 Clamore, ac post haec tabulas mutare parabis.
 Unde tibi frontem libertatemque parentis;
 Cum facias pejora senex, vacuumque cerebro
 Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quaerat?
 Hospite venturo, cessabit nemo tuorum:
 Verre pavimentum: nitidas ostende columnas:

G

Arida cum tota descendat aranea tela:
 Hic laeve argentum, vasa aspera tergeat alter:
 Vox domini furit instantis, virgamque tenentis.
 Ergo miser trepidas, ne stercore foeda canino
 Atria displiceant oculis venientis amici,
 Ne perfusa luto sit porticus, et tamen uno
 Semodio scobis haec emendat servulus unus:
 Illud non agitas, ut sanctam filius omni
 Adspiciat sine labo domum, vitioque carentem?
 Gratum est, quod patriae civem, populoque dedisti;
 Si facis, ut patriae sit idoneus, utilis agris,
 Utilis et bellorum, et pacis rebus agendis.
 Plurimum enim intererit, quibus artibus, et quibus hunc tu
 Moribus instituas; serpente ciconia pullos
 Nutrit, et inventa per devia rura lacerta:
 Illi eadem sumtis quaerunt animalia pinnis.
 Vultur jumento, et canibus, crucibusque relictis,
 Ad foetus properat, partemque cadaveris affert.
 Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, et se
 Pascentis, propria cum jam facit arbore nidos.
 Sed leporem aut capream famulac Jovis, et generosas
 In saltu venantur aves: hinc praeda cubili
 Ponitur: inde autem, cum se matura levarit
 Progenies stimulante fame, festinat ad illam,
 Quam primum praedam rupto gustaverat ovo.
 Aedificator erat Cetronius, et, modo curvo
 Littore Cajetae, summa nunc Tiburis arce,
 Nunc Praenestinis in montibus alta parabat
 Culmina villarum, Graecis longèque petitis
 Marmoribus vincens Fortunae atque Herculis aedem:
 Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides.
 Dum sic ergo habitat Cetronius, imminuit rem,
 Fregit opes, nec parva tamen mensura reliquac
 Partis erat: totam hanc turbavit filius amens,
 Dum meliore novas attollit marmorec villas.

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem,
 Nil praeter nubes, et coeli numen adorant :
 Nec distare putant humana carne suillam,
 Qua pater abstinuit, mox et praeputia ponunt.
 Romanas autem soliti contemnere leges,
 Judaicum ediscunt, et servant, ac metuunt jus,
 Tradidit arcano quodcumque volumine Moses :
 Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti ;
 Quaesitum ad fontem solos deducere verpos.
 Sed pater in caussa, cui septima quaeque fuit lux
 Ignava, et partem vitae non attigit ullam.
 Sponte tamen juvenes imitantur cetera : solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
 Fallit enim vitium specie virtutis et umbra,
 Cum sit triste habitu vultuque et veste severum,
 Nec dubie, tanquam frugi, laudetur avarus,
 Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum
 Certa magis, quam si fortunas servet easdem
 Hesperidum serpens aut Ponticus; adde quod hunc, de
 Quo loquor, egregium populus putat adquirendi
 Artificem : quippe his crescunt patrimonia fabris.
 Sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
 Incude assidua, semperque ardente camino.
 Et pater ergo animi felices credit avaros,
 Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
 Pauperis esse putat : juvenes hortatur, ut illam
 Ire viam pergent, et eidem incumbere sectae.
 Sunt quaedam vitiorum elementa : his protinus illos
 Imbuit, et cogit minimas ediscere sordes :
 Mox adquirendi docet insatiabile votum.
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoque esuriens: neque enim omnia sustinet unquam
 Mucida coerulei patnis consumere frusta,
 Hesternum solitus medio servare minutal
 Septembri, nec non differre in tempora coenac

Alterius, conchem aestivam cum parte lacerti
 Signatam, vel dimidio, putrique siluro,
 Filaque sectivi numerata includere porri.
 Invitatus ad haec aliquis de ponte negavit.
 Sed quo divitias haec per tormenta coactas,
 Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
 Ut locuples moriaris, egentis vivere fato?
 Interea pleno cum turget sacculus ore,
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crevit,
 Et minus hanc optat, qui non habet; ergo paratur
 Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum,
 Et proferre libet fincis, majorque videtur,
 Et melior vicina seges; mercaris et hanc, et
 Arbusta, et densa montem qui canet oliva.
 Quorum si precio dominus non vincitur ullo,
 Nocte boves macri, lassoque famelica collo
 Jumenta ad virideis hujus mittentur aristas;
 Nec prius inde domum, quam tota novalia saevos
 In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
 Dicere vix possis, quam multi talia plorent,
 Et quot venaleis injuria fecerit agros.
 Sed qui sermones? quam foedae buccina famae?
 Quid nocet haec, inquit; tunicam mihi malo lupinac,
 Quam si me toto laudet vicinia pago,
 Exigi ruris paucissima farra secanteim.
 Scilicet et morbis, et debilitate carebis,
 Et luctum et curam effugies, et tempora vitae
 Longa tibi post haec fato meliore dabuntur:
 Si tantum culti solus possederis agri,
 Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
 Mox etiam fractis aetate, ac Punica passis
 Praetia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molosso,
 Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
 Vulneribus; merces haec sanguinis atque laboris
 Nullis visa unquam meritis minor, aut ingratae

Curta fides patriae; saturabat glebula talis
 Patrem ipsum, turbamque casae: qua foeta jacebat
 Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
 Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum
 Ascrobe, vel sulco redeuntibus, altera coena
 Amplior, et grandes fumabant pultibus ollae.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde fere scelerum caussae, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur saepius ullum
 Humanae mentis vitium, quam saeva cupido
 Immodici census; nam dives qui fieri vult,
 Et cito vult fieri. sed quae reverentia legum,
 Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
 Vivite contenti casulis, et collibus istis,
 O pueri, Marsus dicebat et Hernicus olim
 Vestinusque senex, panem quaeramus aratro,
 Quis satis est mensis: laudant hoc Numinis ruris,
 Quorum ope et auxilio, gratae post munus aristae,
 Contingunt homini veteris fastidia quercus.
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
 Per glaciem perone tegi, qui summovet euros
 Pellibus inversis; peregrina ignotaque nobis
 Ad scelus, atque nefas, quaecunque est, purpura ducit.
 Haec illi veteres praecepta minoribus: at nunc
 Post finem autumni media de nocte supinum
 Clamosus juvenem pater excitat: accipe ceras,
 Scribe puer, vigila, caussas age, perlege rubras
 Majorum leges, aut vitem posce libello.
 Sed caput intactum buxo, naresque pilosas
 Adnotet, et grandes miretur Laelius alas.
 Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
 Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 Afferat; aut, longos castrorum ferre labores
 Si piget, et trepidum solvunt tibi cornua ventrem
 Cum lituis audita, parcs, quod vendere possis

Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
 Ullius subeant ablegandae Tiberim ultra,
 Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta, et corium. lucri bonus est odor ex re
 Qualibet; illa tuo sententia semper in ore
 Versetur, Dis atque ipso Jove digna, poetae:
 Unde habecas, quaerit nemo, sed oportet habere.
 Hoc monstrant vetulae pueris repentibus assae:
 Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellae.
 Talibus instantem monitis quemcunque parentem
 Sic possem adfari: dic, Ô vanissime, quis te
 Festinare jubet? meliorem praesto magistro
 Discipulum; securus abi: vinceris, ut Ajax
 Praeteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
 Parcendum est teneris; nondum implevere medullas
 Maturae mala nequitiae; ast cum peccere barbam
 Coeperit, et longi mucronem admittere cultri,
 Falsus erit testis, vendet perjuria summa
 Exigua, et Cereris tangens aramque pedemque.
 Elatam jam crede nurum, si limina vestra
 Mortifera cum dote subit; quibus illa premetur
 Per somnum digitis! nam quae terraque marique
 Adquirenda putas, brevior via conferet illi.
 Nullus enim magni sceleris labor; haec ego nunquam
 Mandavi, dices olim, nec talia suasi:
 Mentis caussa malae tamen est, et origo penes te.
 Nam quisquis magni census praecepit amorem,
 Et laevo monitu pueros producit avaros,
 Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 Dat libertatem, et totas effundit habenas
 Curriculo: quem si revoces, subsistere nescit,
 Et te contemto rapitur, metisque relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Cum dicis juveni: stultum, qui donet amico,

Qui paupertatem levet, attollatque propinqui:
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Crimine divitias adquirere, quarum amor in te,
 Quantus erat patriae Deciorum in pectore, quantum
 Dilexit Thebas, si Graccia vera, Menoeceus:
 In quorum fulcis legiones dentibus anguis
 Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capessunt
 Continuo, tanquam et tubicen surrexerit una.
 Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
 Flagrantem late, et rapientem cuncta videbis.
 Nec tibi parcerur misero, trepidumque magistrum
 In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
 Nota mathematicis genesis tua: sed grave tardas
 Exspectare colus; morieris stamine nondum
 Abrupto; jam nunc obstas, et vota moraris:
 Jam torquet juvenem longa et cervina senectus.
 Ocyus Archigenem quaere, atque eme, quod Mithridates
 Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
 Atque alias tractare rosas; medicamen habendum est,
 Sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex.
 Monstro voluptatem egregiam; cui nulla theatra,
 Nulla aequare queas praetoris pulpita lauti;
 Si spectes, quanto capit is discrimine constent
 Incrementa domus, aerata multus in arca
 Fiscus, et ad vigilem ponendi Castora nummi,
 Ex quo Mars ultior galeam quoque perdidit, et res
 Non potuit servare suas; ergo omnia Florae,
 Et Cereris licet, et Cybeles aulaea relinquas:
 Tanto maiores humana negotia ludi.
 An magis oblectant animum jaftata petauro
 Corpora, quique solet rectum descendere funem;
 Quam tu, Corycia semper qui puppe moraris,
 Atque habitas, coro semper tollendus et austro,
 Perditus, ac vilis facci mercator olentis:
 Qui gaudes pingue antiquae de littore Cretae

Passum, et municipes Jovis advexisse lagenas?
Hic tamen ancipi figens vestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamque, famemque
Illa restat: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum est jam
In pelago; veniet classis, quocunque vocarit
Spes lucri, nec Carpathium Gaetulaque tantum
Aequora transiliat: sed longe Calpe reliata,
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operae precium est, ut tenso folle reverti
Inde domum possis, tumidaque superbus aluta
Oceani monstra, et juvenes vidisse marinos.
Non unus menteis agitat furor: ille sororis
In manibus vultu Eumenidum terretur, et igni:
Hic bove percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum; parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad summum latus, et tabula distinguitur unda:
Cum sit causa mali tanti et discriminis hujus,
Concisum argentum in titulos faciesque minutus.
Occurrunt nubes et fulgura: solvite funem
Frumenti dominus clamat, piperisque coemti.
Nil color hic coeli, nil fascia nigra minatur:
Aestivum tonat; infelix, hac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur.
Obrutus, et zonam laeva, morsuque tenebit.
Sed, cujus votis modo non sufficerat aurum,
Quod Tagus, et rutila volvit Pactolus arena,
Frigida sufficient velantes inguina panni,
Exiguusque cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, et pieta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura majore metuque
Servantur. misera est magni custodia census.
Dispositis praedives hamis vigilare cohortem

Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro, signisque suis, Phrygiaque columna,
 Atque ebore, et lata testudine ; dolia nudū
 Non ardent Cynici : si fregeris, altera fiet
 Cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit.
 Sensit Alexander, testa cum vidit in illa
 Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
 Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis acquanda pericula rebus.
 Nullum numen habes, si sit prudentia : nos te,
 Nos facimus, Fortuna, Deam ; mensura tamen quae
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam :
 In quantum sitis, atque fames, et frigora poscunt,
 Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis,
 Quantum Socratici ceperunt ante penates.
 Nunquam aliud Natura, aliud Sapientia dicit.
 Acribus exemplis videor te cludere ; misce
 Ergo aliquid nostris de moribus : effice summam
 Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
 Haec quoque si rugam trahit, extenditque labellum :
 Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra :
 Nec Croesi fortuna unquam, nec Persica regna
 Sufficient animo, nec divitiae Narcissi ;
 Indulxit Caesar cui Claudio omnia, cuius
 Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

S A T I R A XV.

Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Aegyptus portenta colat ? crocodilon adorat
 Pars haec : illa pavet saturam serpentibus ibin.
 Effigies sacri nitet aurea cercopithei,
 Dimidio magicae resonant ubi Memnone chordae,
 Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.

Illic coeruleos, heic pisces fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum et caepe nefas violare, et frangere morsu.
O sanctas genteis, quibus haec nascuntur in hortis
Numina! lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa; nefas illic foetum jugulare capellae:
Carnibus humanis vesci licet; attonito cum
Tale super coenam facinus narraret Ulysses
Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam
Moverat, ut mendax areatalogus; in mare nemo
Hunc abicit, saeva dignum veraque Charybdi,
Fingentem immancis Laestrygonas, atque Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa
Cyaneis, plenos et tempestatibus utreis
Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes,
Et cum remigibus grunniisse Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phaeaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
De Corcyra temetum duxerat urna:
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem, sed nuper consule Junio
Gesta super calidae referemus moenia Copti,
Nos vulgi scelus, et cunctis graviora cothurnis.
Nam scelus a Pyrrha, quamquam omnia syrmata volvas,
Nullus apud tragicos populus facit; accipe, nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit aevo.
Inter finitimos vetus atque antiqua simulas,
Immortale odium et nunquam sanabile vulnus
Ardet adhuc Ombos et Tentyra; summus utrinque
Inde furor vulgo, quod Numina vicinorum
Odit uterque locus, cum solos credat habendos
Esse Deos, quos ipse colit; sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus ac ducibus: ne
Laetum hilaremque diem, ne magnae gaudia coenae

Sentirent positis ad templa, et compita mensis,
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum sol invenit; horrida sane
Aegyptus: sed luxuria, quantum ipse notavi,
Barbara famoso non cedit turba Canopo.
Adde, quod et facilis victoria de madidis, et
Blaesis atque mero titubantibus; inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta, et flores, multaeque in fronte coronae:
Hinc jejunum odium; sed jurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus: hacc tuba rixac.
Dein clamore pari concurritur, et vice teli
Saevit nuda manus: paucae sine vulnere malae;
Vix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
Integer; aspiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
Offa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere se credunt ipsis tamen, et puerileis
Exercere acies, quod nulla cadavera calcent:
Et sane quo tot rixantis millia turbae,
Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, et jam
Saxa inclinatis per humum quae sita lacertis
Incipiunt torquere, domestica seditioni
Tela; nec hunc lapidem, qualeis et Turnus, et Ajax,
Vel quo Tydides percussit pondere coxam
Aeneae: sed quem valeant emittere dextrae
Illi dissimiles, et nostro tempore natae.
Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Ergo Deus, quicunque adspexit, ridet et odit.
A diverticulo repetatur fabula; postquam
Subsidiis aucti pars altera promere ferrum
Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis:
Terga fugae celeri praestantibus omnibus, instant,
Qui vicina colunt umbrosae Tentyra palmae.

Labitur hinc quidam, nimia formidine cursum
 Praecipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
 Frusta et particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit
 Viatrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
 Aut verubus: longum usque adeo tardumque putavit
 Exspectare focos, contenta cadavere crudo.
 Heic gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summa coeli raptum de parte Prometheus
 Donavit terris; elemento gratulor, et te
 Exsultare reor; sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nil unquam hac carne libentius edit.
 Nam scelere in tanto ne quaeras, et dubites, an
 Prima voluptatem gula senserit; ultimus autem,
 Qui stetit absunto jam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
 Vascones, haec fama est, alimentis talibus olim
 Produxere animas: sed res diversa, sed illic
 Fortunae invidia est, bellorumque ultima, casus
 Extremi, longae dira obsidionis egestas.
 Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 Exemplum esse cibi; sicut modo dicta mihi gens
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quidquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis
 Pallorem ac maciem et tenuis miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati
 Et sua; quisnam hominum veniam dare, quisve Deorum
 Viribus abnuerit dira atque immania passis,
 Et quibus illorum poterant ignoscere Manes,
 Quorum corporibus vescebantur? melius nos
 Zenonis praecepta monent; nec enim omnia, quaedam
 Pro vita facienda putat; sed Cantaber unde
 Stoicus, antiqui praesertim aetate Metelli?
 Nunc totus Grajas nostrasque habet orbis Athenas:
 Gallia caussidicos docuit facunda Britannos,

De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
 Nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
 Virtute atque fide; sed major clade Saguntus.
 Tale quid excusat? Maeotide saevior ara
 Aegyptus; quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix homines, ut jam, quae carmina tradunt,
 Digna fide credas, tantum immolat, ulterius nil,
 Aut gravius cultro timet hostia; quis modo casus
 Impulit hos? quae tanta fames, infestaque vallo
 Arma coegerunt, tam detestabile monstrum
 Audere? anne aliam, terra Memphitide sicca,
 Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
 Qua nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
 Sauromataeque truces, aut immanes Agathyrsi,
 Hac saevit rabie imbelli et inutile vulgus,
 Parvula fistilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus pictae remis incumbere testae.
 Nec poenam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
 Et similes ira atque fames; mollissima corda
 Humano generi dare se Natura fatetur,
 Quae lacrymas dedit, haec nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo jubet causam dicentis amici,
 Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem
 Circumscripторem, cuius manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturae imperio gemimus, cum funus adultae
 Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
 Et minor igne rogi; quis enim bonus et face dignus
 Arcana, qualem Cereris vult esse sacerdos,
 Ulla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
 Atque exercendis capiendisque artibus apti
 Sensum a coelsti demissum traximus arce,

Cujus egent prona et terram spectantia ; mundi
 Principio indulxit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque, mutuus ut nos
 Adfectus petere auxilium et praestare juberet,
 Disper'os trahere in populum, migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas linquere silvas :
 Aedificare domos, Laribus conjungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limite somnos
 Ut collata daret fiducia : protegere armis
 Lapsum, aut ingenti nutantem vuln' re civem,
 Communi dare signa tuba, defendier isdem
 Turribus, atque una portarum clave teneri.
 Sed jam serpentum major concordia : parcit
 Cognatis maculis similis fera ; quando leoni
 Fortior eripuit vitam leo ? quo nemore unquam
 Exspiravit aper majoris dentibus apri ?
 Indica tigris agit rabida cum tigride pacem
 Perpetuam : saevis inter se convenit ursis.
 Ast homini ferrum lethale incude nefanda
 Produxisse parum est, cum rastra et sarcula tantum
 Adsuerti coquere, et marris ac vomere lassi
 Nescierint primi gladios extendere fabri.
 Adspicimus populos, quorum non sufficit irae
 Occidisse aliquem : sed pectora, brachia, vultum
 Crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
 Vel quo non fugeret, si nunc haec monstra videret
 Pythagoras : cunctis animalibus abstinuit qui
 Tanquam homine, et ventri indulxit non omne legumen ?

S A T I R A XVI.

Quis numerare queat felicis praemia, Galle,
 Militiae ? nam si subeuntur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tironem porta secundo
 Sidere : plus etenim fati valet hora benigni,

Quam si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et Samia genetrix, quae delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat: immo et si pulsetur, dissimulet, nec
Audeat excusos praetori ostendere denteis,
Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculum medico nil promittente relictum.
Bardaicus judex datur haec punire volenti
Calceus, et grandes magna ad subsellia surae,
Legibus antiquis castrorum, et more Camilli
Servato, miles ne vallum litiget extra
Et procul a signis; justissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Ultio, si justae defertur caussa querelae.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipli
Consensu magno efficiunt, curabilis ut sit
Vindicta et gravior, quam injuria: dignum erit ergo
Declamatoris mulino corde Vagelli,
Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
Millia clavorum; quis tam procul absit ab urbe?
Præterea quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Ut veniat? lacrymae siccentur protinus, et se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, judex cum dixerit: audeat ille,
Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere: vidi,
Et credam dignum barba, dignumque capillis
Majorum; citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quam vera loquentem,
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Praemia nunc alia, atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum. convallem ruris aviti
Improbis, aut campum mihi si vicinus ademit,
Et sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum patulo coluit puls annua libo;

Debitor aut sumtos pergit non reddere nummos,
Vana supervacui dicens chirographa ligni:
Exspectandus erit, qui lites inchoat, annus
Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda
Taedia, mille morae, toties subsellia tantum
Sternuntur, tum facundo ponente lacernas
Caedicio, et Fusco jam micturiente, parati
Digredimur, lentaque fori pugnamus arena.
Ast illis, quos arma tegunt, et balteus ambit,
Quod placitum est, ipsis praestatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo subflamine litis.
Solis praeterea testandi militibus jus
Vivo patre datur: nam, quae sunt parta labore
Militiae, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater; ergo Coranum
Signorum comitem castrorumque aera merentem,
Quamvis jam tremulus, captat pater: hunc labor acquis
Provehit, et pulcro reddit sua dona labori.
Ipsius certe ducis hoc referre videtur,
Ut, qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Ut lacti phaleris omnes, et torquibus omnes.

F I N I S.

A U L I
P E R S I I
F L A C C I
S A T I R A R U M

equus
LIBER;
EX RECENSIONE
ISAACI CASAUBONI
FIDELITER EXPRESSUS.

GLASGUAE,
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M. DCC. L.

100 A
Tunc
Memini,
Heliconia
illis rem
Hederae
Ad sacra
Quis exp
Picasque
Magister
Venter,
Quod si
Corvos
Cantare
0 Cui
Qu
Vel duc
Ne mihi
Praetul
Elevet,
Castiga
Nam R
Tunc,
Aspexi

AULI PERSII FLACCI
SATIRAE.

PROLOGUS.

NEC fonte labra prolui Caballino :
 Nec in bicipiti somniasse Parnasso
 Memini, ut repente sic poeta prodirem.
 Heliconiadasque, pallidamque Pirenem
 Illis remitto, quorum imagines lambunt
 Hederae sequaces: ipse semipaganus,
 Ad sacra vatum carmen affero nostrum.
 Quis expedivit psittaco suum $\chi\alpha\iota\rho\epsilon$,
 Picasque docuit verba nostra conari?
 Magister artis, ingeniique largitor
 Venter, negatas artifex sequi voces.
 Quod si dolosi spes refulserit nummi,
 Corvos poetas, et poetrias picas
 Cantare credas Pegaseum melos.

SATIRA I.

O Curas hominum ! ô quantum est in rebus inane !
 Quis leget haec, min' tu istud ais, nemo Hercule, ne-
 Vel duo, vel nemo, turpe et miserabile, quare? [mo?
 Ne mihi Polydamas, et Troiades Labeonem
 Praetulerint, nugae, non, si quid turbida Roma
 Elevet, accedas: examenve improbum in illa
 Castiges trutina: nec te quaesiveris extra.
 Nam Romae est quis non? ac, si fas dicere: sed fas
 Tunc, cum ad caniciem, et nostrum istud vivere triste
 Aspexi, et nucibus facimus quaecunque relictis,

Cum sapimus patruos : tunc, tunc, ignoscite. nolo :
 Quid faciam ? sed sum petulanti splene cachinno.
 Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 Grande aliquid, quod pulmo animae praelargus anhelet.
 Scilicet haec populo, pexusque togaque recenti,
 Et natalitia tandem cum sardonyche albus,
 Sede leges celsa, liquido cum plasmate guttur
 Mobile conlueris, patranti fractus ocello.
 Heic, neque more probo videoas, neque voce serena,
 Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
 Intrant, et tremulò scalpuntur ubi intima versu.
 Tun' vetule auriculis alienis colligis escas ?
 Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe.
 Quo didicisse, nisi hoc fermentum, et quae semel intus
 Innata est, rupto jecore exierit caprificus ?
 En pallor, seniumque ; ô mores ! usque adeone
 Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter ?
 At pulchrum est digito monstrari, et dicier, hic est.
 Ten' cirratorum centum dictata fuisse
 Pro nihilo pendas ? ecce inter pocula quaerunt
 Romulidae saturi, quid dia poemata narrent.
 Heic aliquis, cui circum humeros hyacinthina laena est,
 Rancidulum quiddam balba de nare locutus,
 Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
 Eliquat; et tenero supplantat verba palato.
 Assensere viri : nunc non cinis ille poetæ
 Felix ? non levior cippus nunc imprimit ossa ?
 Laudant convivæ : nunc non e manibus illis,
 Nunc non e tumulo, fortunataque favilla,
 Nascentur violae ? rides, ait, et nimis uncis
 Naribus indulges : an erit qui velle recuset
 Os populi meruisse : et cedro digna locutus,
 Linquere nec scombros metuentia carmina, nec ihus ?
 Quisquis es, ô modo quem ex adverso dicere feci,
 Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,

Quando haec rara avis est, si quid tamen aptius exit,
 Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est:
 sed recti, finemque, extremumque, esse recuso
 Euge tuum, et belle, nam belle hoc excute totum:
 Quid non intus habet? non heic est Ilias Acci
 Ebria veratro? non si qua elegidia crudi
 Dictarunt proceres? non quicquid denique lectis
 Scribitur in citreis? calidum scis ponere sumen:
 Scis comitem horridulum trita donare lacerna:
 Et, verum, inquis, amo; verum mihi dicite de me.
 Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi calve
 Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
 O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinsit,
 Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
 Nec linguae, quantum sitiat canis Appula, tantae.
 Vos ô patricius sanguis, quos vivere fas est,
 Occipiti caeco, posticae occurrite sannae.
 Quis populi sermo est? quis enim? nisi carmina molli
 Nunc demum numero fluere: ut per leve severos
 Effundat junctura unguis: scit tendere versum
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno:
 Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum,
 Dicere res grandes nostro dat Musa poetae.
 Ecce modo heroas sensus afferre docemus
 Nugari solitos Graece, nec ponere lucum
 Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
 Et focus, et porci, et fumosa Palilia foeno:
 Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
 Quum trepida ante boves Dictatorem induit uxor:
 Et tua aratra domum lictor tulit: euge poeta.
 Est nunc Brisaei quem venosus liber Acci,
 Sunt quos Pacuviusque, et verrucosa moretur
 Antiopa, aerumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quaerisne unde haec sartago loquendi

Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
 Troffulus exultat tibi per subsellia levis?
 Nilne pudet, capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin tepidum hoc optes audire? decenter!
 Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crima rasis
 Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
 Laudatur, bellum hoc, hoc bellum? an Romule ceves?
 Men' moveat quippe, et cantet si naufragus, assem
 Protulerim? cantas cum fracta te in trabe pictum
 Ex humero portes? verum, nec nocte paratum
 Plorabit, qui me volet incurvasse querela.
 Sed numeris decor est, et junctura addita crudis.
 Claudere sic versum didicit, Berecynthius Attin,
 Et qui caeruleum dirimebat Nerea delphin,
 Sic costam longo subduximus Apennino.
 Arma virum, nonne hoc spumosum et cortice pingui?
 Ut ramale vetus praegrandi subere coctum.
 Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum?
 Torya Mimalloneis implerunt cornua bombis,
 Et raptum vitulo caput ablatura superbo
 Bassaris, et lyncem Maenas flexura corymbis
 Evion ingeminat: reparabilis adsonat Echo.
 Haec fierent, si testiculi vena ulla paterni
 Viveret in nobis? summa delumbe saliva
 Hoc natat in labris: et in udo est Maenas, et Attin
 Nec pluteum caedit, nec demorsos sapit unguis.
 Sed quid opus teneras mordaci radere vero
 Auriculas? vide sis ne majorum tibi forte
 Limina frigescant: sonat heic de nare canina
 Littera. per me equidem sint omnia protinus alba:
 Nil moror: euge, omnes, omnes bene mirae eritis res,
 Hoc juvat: heic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
 Pingue duos unguis: pueri, sacer est locus: extra
 Meiite, discedo. secuit Lucilius urbem,
 Te Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis:

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
 Tangit, et admissus circum praecordia ludit,
 Callidus excusso populum suspendere naso :
 Men' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe? nusquam.
 Heic tamen infodiam. vidi, vidi ipse, libelle :
 Auriculas asini Mida rex habet. hoc ego opertum,
 Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo
 Iliade. audaci quicunque afflate Cratino,
 Iratum Eupolidem praegrandi cum sene palles,
 Aspice et haec, si forte aliquid decoctius audis.
 Inde vaporata lector mihi ferveat aure.
 Non hic, qui in crepidas Grajorum ludere gestit-
 Sordidus, et lusco qui poscit dicere, lusce ;
 Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus
 Fregerit heminas Areti aedilis iniquas :
 Nec qui abaco numeros, et secto in pulvere metas
 Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
 Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
 His mane editum, post prandia Calliroen do.

S A T I R A II.

HUnc, Macrine, diem numera meliore lapillo,
 Qui tibi labentes apponit candidus annos.
 Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci,
 Quae nisi seductis nequeas committere divis.
 At bona pars procerum tacita libabit acerra.
 Haud cuivis promptum est, murmurque, humilesque su-
 Tollere de templis, et aperto vivere voto. [surros
 Mens bona, fama, fides, haec clare, et ut audiat hospes:
 Illa sibi introrsum, et sub lingua immurmurat: ô si
 Ebullit patrui praeclarum funus! et, ô si
 Sub rastro crepet argenti mihi serja dextro
 Hercule! pupillumve utinam, quem proximus haeres
 Impello, expungam! namque est scabiosus, et acri

Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor.
 Haec sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis
 Mane caput bis, terque, et noctem flumine purgas.
 Heus age, responde, minimum est quod scire labore:
 De Jove quid fentis? estne, ut paeponere cures
 Hunc, cuinam? cuinam? vis Staio? an scilicet haeres,
 Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis?
 Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
 Dic agendum Staio: pro Juppiter o bone, clamet.
 Juppiter! at sese non clamet Juppiter ipse?
 Ignovisse putas, quia cum tonat, ocyus ilex
 Sulfure discutitur sacro, quam tuque, domusque?
 An quia non fibris ovium, Ergennaque jubente,
 Triste jaces lucis, evitandumque bidental,
 Idcirco stolidam paebet tibi vellere barbam
 Juppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
 Emeris auriculas? pulmone, et lactibus unctis?
 Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque, atque uda labella
 Infami digito, et lustralibus ante salivis
 Expiat, urentes oculos inhibere perita.
 Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto
 Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in aedes.
 Hunc optent generum rex et regina: puellae
 Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
 Ast ego nutrici non mando vota: negato
 Juppiter haec illi, quamvis te albata rogarit.
 Poscis opem nervis, corpusque fidele senectae:
 Esto, age: sed grandes patinae, tucetaque crassa
 Annuere his superos vetuere, Jovemque morantur.
 Rem struere exoptas caeso bove, Mercuriumque
 Arcessis fibra: da fortunare penates,
 Da pecus, et gregibus foetum, quo, pessime, pacto,
 Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquecant?
 Et tamen hic extis, et opimo vincere facto

Intendit: jam crescit ager, jam crescit oyile,
 Jam dabitur, jamjam: donec deceptus, et exspes
 Nequicquam fundo suspireret nummus in imo.
 Si tibi crateras argenti, incusaque pingui
 Auro dona feram, sudes, et pectore laevo
 Excutias guttas, lactari praetrepidum cor:
 Hinc illud subiit, auro sacras quod ovato
 Perducis facies, nam fratres inter aënos,
 Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
 Præcipui funto, sitque illis aurea barba.
 Aurum, vasa Numae, Saturniaque impulit aera,
 Veitalesque urnas, et Tuscum fictile mutat.
 O curvae in terris animae, et coelestium inanes!
 Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,
 Et bona diis ex hac scelerata ducere pulpa?
 Haec sibi corrupto casiam dissolvit olivo:
 Et Calabrum coxit vitiato murice vellus:
 Haec baccam conchae rasisse, et stringere venas
 Ferventis massæ crudo de pulvere jussit.
 Peccat et haec, peccat: vitio tamen utitur: at vos
 Dicite pontifices, in sancto quid facit aurum?
 Nempe hoc, quod Veneri donatae a virgine pupae.
 Quin damus id superis, de magna quod dare lance
 Non possit magni Messalæ lippa propago:
 Compositum jus fasque animo, sanctosque recessus
 Mentis, et incoctum generoso pectus honesto?
 Haec cedo ut admoveam templis, et farre litabo.

S A T I R A III.

NEmpe haec assidue. jam clarum mane fenestras
 Intrat, et angustas extendit lumine rimas:
 Stertimus indomitum quod despumare Falernum
 Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
 En quid agis? siccas insana canicula messes

Jamdudum coquit, et patula pecus omne sub ulmo est.
 Unus ait comitum: verumne? itane? ocyus adsit
 Huc aliquis, nemon? turgescit vitrea bilis:
 Findor: ut Arcadiae pecuaria rudere credas.
 Jam liber, et bicolor positis membrana capillis,
 Inque manus chartae, nodosaque venit arundo.
 Tunc queritur, crassus calamo quod pendeat humor,
 Nigra quod infusa yanescat sepiam lympham;
 Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
 O miser; inque dies ultra miser, huccine rerum
 Venimus? at cur non potius, teneroque columbo,
 Et similis regum pueris, pappare minutum
 Poscis, et iratus mammae lallare recusas?
 An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
 Succinis ambages? tibi luditur: effluis amens.
 Contemnere, sonat vitium percussa, maligne
 Respondet viridi non cocta fidelia limo.
 Udum et molle lutum es, nunc, nunc properandus, et acri
 Fingendus sine fine rota: sed rure paterno
 Est tibi far modicum, purum et sine labe salinum.
 Quid metuas? cultrixque foci secura patella est.
 Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
 Stemmate quod Tusco ramum millesime ducis,
 Censoremne tuum vel quod trabeate salutas?
 Ad populum phaleras: ego te intus, et in cute novi.
 Non pudet ad morem discincti vivere nattae?
 Sed stupet hic vitio, et fibris increvit opimum
 Pingue: caret culpa: nescit quid perdat: et alto
 Demersus, summa rursus non bullit in unda.
 Magne pater divum, saevos punire tyrannos
 Haud alia ratione velis, cum dira libido
 Moverit ingenium ferventi tincta veneno,
 Virtutem videant, intabescantque relicta.
 Anne magis Siculi gemuerunt aera juvenci,
 Et magis auratis pendens laquearibus ensis

Purpureas subter cervices terruit, Imus,
Imus praecepites, quam si sibi dicat, et intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
Saepe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Dicere, non fano multum laudanda magistro,
Quae pater adductis sudans audiret amicis.
Jure: etenim id summum, quid dexter senio ferret
Scire, erat in voto; damnosa canicula quantum
Raderet, angustae collo non fallier orcae:
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haut tibi inexpertum curvos deprendere mores,
Quaeque docet sapiens braccatis inlita Medis
Porticus insomnis, quibus et detonsa juventus
Invigilat, siliquis, et grandi pasta polenta.
Et tibi quae Samios diduxit littera ramos,
Surgentem dextro monstravit limite calle.
Stertis adhuc? laxumque caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis undique malis?
Est aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum?
An passim sequeris corvos, testaque, lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
Helleborum frustra, cum jam cutis aegra tumebit,
Poscentes videas: venienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discite ô miseri, et causas cognoscite rerum,
Quid sumus, et quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metae quam mollis flexus, et unde:
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Utile nummus habet: patriae, carisque propinquis
Quantum elargiri deceat: quem te Deus esse
Jussit, et humana qua parte locatus es in re.
Disce: nec invideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris,
Et piper, et pernae, Marsi monumenta clientis:

Maenaque quod prima nondum defecerit orca.
 Heic aliquis de gente hircosa centurionum
 Dicat, quod sapio, satis est mihi: non ego curo
 Esse quod Arcesillas, aerumnosique Solones,
 Obstipo capite, et figentes lumine terram,
 Murmura cum secum, et rabiosa silentia rodunt,
 Atque exorrecto trutinantur verba labello,
 Aegroti veteris meditantes somnia, gigni
 De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.
 Hoc est, quod palles: cur quis non prandeat, hoc est.
 His populus ridet, multumque torosa juventus
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
 Inspice: nescio quid trepidat mihi pectus, et aegris
 Faucibus exsuperat gravis halitus, inspice sodes,
 Qui dicit medico; jussus requiescere, postquam
 Tertia composita vedit nox currere venas,
 De majore domo modice sitiente lagena
 Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
 Heus bone, tu palles. nihil est. videas tamen istud,
 Quicquid id est: surgit tacite tibi lutea pellis.
 At tu deterius palles: ne sis mihi tutor:
 Jampridem hunc sepeli: tu restas. perge, tacebo.
 Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,
 Guttura sulfureas lente exhalante mephites.
 Sed tremor inter vina subit, calidumque tridental
 Excutit e manibus: dentes crepuere resecti.
 Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
 Hinc tuba, candelae: tandemque beatulus alto
 Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
 In portam rigidos calces extendit: at illum.
 Hesterni capite induito subiere Quirites.
 Tange miser venas, et pone in pectore dextram,
 Nil calet hic, summosque pedes attinge, manusque,
 Non frigent, visa est forte pecunia, sive
 Candida vicini subrisit molle puella,

Cor tibi rite salit? positum est algente catino
 Durum olus, et populi cribro decussa farina.
 Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
 Putre, quod haut deceat plebeia radere beta.
 Alges, cum excussit membris timor albus aristas:
 Nunc face supposita fervescit sanguis, et ira
 Scintillant oculi: dicisque, facisque, quod ipse
 Non sani esse hominis, non sanus juret Orestes.

S A T I R A IV.

REm populi tractas? barbatum haec crede magistrum
 Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutae.
 Quo fretus? dic hoc magni pupille Pericli.
 Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox
 Ante pilos venit: dicenda, tacendaque calles.
 Ergo ubi commota fervet plebecula bile,
 Fert animus calidae fecisse silentia turbae
 Majestate manus: quid deinde loquere? Quirites,
 Hoc, puto, non justum est, illud male, rectius illud,
 Scis etenim justum gemina suspendere lance
 Ancipitis librae: rectum discernis, ubi inter
 Curva subit, vel cum fallit pede regula varo:
 Et potis es nigrum vitio praefigere theta.
 Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
 Ante diem blando caudam jaestare popello
 Desinis, Anticyras melior sorbere meracas?
 Quae tibi summa boni est? uncta vixisse patella
 Semper et assiduo curata cuticula sole.
 Expecta: haud aliud respondeat haec anus. i nunc.
 Dinomaches ego sum, suffla, sum candidus. esto:
 Dum ne deterius sapiat pannacea Baucis,
 Cum bene discincto cantaverit ocyma verna.
 Ut nemo in se se tentat descendere, nemo:
 Sed praecedenti spectatur mantica tergo.

Quaesieris. nostrin' Vectidi praedia? cuius?
 Dives arat Curibus quantum non milvus oberret:
 Hunc ais? hunc diis iratis, genioque sinistro:
 Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
 Seriolae veterem metuens deradere limum,
 Ingemit, hoc bene sit: tunicatum cum sale mordens
 Caepe: et farrata pueris playdentibus olla,
 Pannosam faecem morientis sorbet aceti?
 At si unctus cesses, et figas in cute solem,
 Est prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre
 Despuat in mores: penemque arcanaque lumbi
 Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
 Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
 Quinque palaestritae licet haec plantaria vellant,
 Elixasque nates labefactent forcipe adunca,
 Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
 Caedimus, inque vicem praebemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto, sic novimus. Ilia subter
 Caecum vulnus habes: sed lato balteus auro
 Praetegit: ut mavis, da verba, et decipe nervos,
 Si potes. egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam? viso si palles improbe nummo,
 Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum,
 Si Puteal multa cautus vibice flagellas:
 Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
 Respue quod non es: tollat sua munera cerdo:
 Tecum habita: noris quam sit tibi curta supellex.

S A T I R A V.

VAtibus hic mos est, centum sibi poscere voces.
 Centum ora et linguas optare in carmina centum:
 Fabula seu moesto ponatur hianda tragoedo,
 Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.

Quorsum haec? aut quantas robusti carminis offas
Iogeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi, nebulas Helicone legunto:
Si quibus aut Procnæs, aut si quibus olla Thyestæ
Fermebit, saepe insulso coenanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino,
Folle premis ventos: nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum grave cornicaris incepit,
Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ sequeris, juncta callidus acri,
Ore teres modico: pallentes radere mores
Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quae dicas: mensasque relinque Mycenis
Cum capite et pedibus: plebejaque prandia noris.
Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur: tibi nunc hortante Camena
Excutienda damus praecordia: quantaque nostræ
Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice
Ostendisse juvat: pulsa, dignoscere cautus
Quid solidum crepet, et pictæ teætoria linguae.
His ego centenas ausim deposcere voces:
Ut quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura: totumque hoc verba resignent.
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pavido custos mihi purpura cessit,
Bullaque succinctis laribus donata pependit:
Cum blandi comites, totaque impune Suburra
Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo:
Cumque iter ambiguum est, et vitae nescius error
Diducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu: tune fallere sollers
Apposita intortos extendit regula mores:
Et premitur ratione animus, vincique laborat,

Artificemque tuo dicit sub pollice vultum:
 Tecum etenim longos memini consumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus, et requiem pariter disponimus ambo,
 Atque verecunda laxamus seria mensa.
 Non equidem hoc dubites, amborum foedere certo
 Consentire dies, et ab uno sidere duci.
 Nostra vel aequali suspendit tempora Libra
 Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum:
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una.
 Nescio quod, certe est quod me tibi temperat, astrum.
 Mille hominum species, et rerum discolor usus:
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
 Rugosum piper, et pallentis grana cumini:
 Hic satur, irriguo mavult turgescere somno:
 Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
 In Venerem putret: sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
 Tunc crassos transisse dies, lucemque palustrem,
 Et sibi jam seri vitam ingenuere relictam.
 At te nocturnis juvat impallescere chartis.
 Cultor enim es juvenum: purgatas inseris aures
 Fruge Cleanthea: petite hinc juvenesque senesque
 Finem animo certum, miserisque viatica canis.
 Cras hoc fiet. idem cras fiet, quid? quasi magnum
 Nempe diem donas, sed cum lux altera venit,
 Jam cras hesternum consumsimus: ecce aliud cras
 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
 Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno
 Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
 Cum rota posterior curras, et in axe secundo.
 Libertate opus est: non hac, qua ut quisque Velina
 Publius emeruit scabiosum tesserula far

ossidet. heu steriles veri, quibus una Quiritem
 vertigo facit: hic Dama est non tressis agaso,
 Jappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
 Terterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Dama, papae! Marco spondente recusas
 credere tu nummos? Marco sub judice palles?
 Marcus dixit: ita est, adsigna Marce tabellas.
 Hec mera libertas, hoc nobis pilea donant.
 Inquisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 si licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sim
 liberior Bruto? mendosè colligis, inquit
 Iuicis hic, aurem mordaci lotus aceto.
 Hoc, (relicuum accipio,) licet illud, et, ut volo, tolle.
 Vindicta, postquam meus a praetore recessi,
 Cur mihi non liceat jussit quodcunque voluntas,
 Excepto si quid Masuri rubrica vetavit?
 Disce: sed ira cadat naso, rugosaque sanna,
 Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
 Non praetoris erat stultis dare tenuia rerum
 Officia, atque usum rapidae permittere vitae.
 Sambucam citius caloni aptaveris alto.
 Sunt contra ratio, et secretam garrit in aurem,
 Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
 Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
 Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
 Diluis helleborum certo compescere puncto
 Nescius examen: vetat hoc natura medendi.
 Navem si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
 Frontem de rebus. tibi recto vivere talo
 Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles,
 Ne qua subaerato mendosum tinniat auro?
 Quaeque sequenda forent, quaeque evitanda vicissim,
 Illa prius creta, mox haec carbone notasti?
 Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis?

Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes:
 Inque luto fixum possis transcendere nummum:
 Nec gluto sorbere salivam Mercurialem?
 Haec mea sunt, teneo, cum vere dixeris, esto
 Liberque, aē sapiens, praetoribus, ac Jove dextro.
 Sin tu, cum fueris nostrae paulo ante farinae,
 Pelliculam veterem retines, et fronte politus
 Astutam vapido servas sub pectore vulpem:
 Quae dederam supra repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio, digitum exere, peccas:
 Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis,
 Haereat in stultis brevis ut semuncia recti.
 Haec miscere nefas: nec cum sis caetera fossor,
 Treis tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.
 Liber ego, unde datum hoc sumis tot subdite rebus?
 An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat?
 I puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.
 Si increpuit, cessas nugator? servitium acre
 Te nihil impellit: nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agit. sed si intus, et in jecore aegro
 Nascantur domini, qui tu impunitior exis,
 Atque hic, quem ad strigiles scutica, et metus egit herilis?
 Mane piger stertis: surge, inquit avaritia: eja
 Surge. negas. instat, surge, inquit. non queo. surge.
 Et quid agam? rogitas? saperdas advehe Ponto,
 Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica Coa:
 Tolle recens primus piper e sitiente camelo.
 Verte aliquid; jura. sed Jupiter audiet: cheu!
 Varo, regustatum digito terebrare salinum
 Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.
 Jam pueris pellem succinctus, et oenophorum aptas
 Ocyus ad navem: nihil obstat, quin trabe vasta
 Aegaeum rapias, nisi sollers luxuria ante
 Seductum moneat: quo deinde insane ruis? quo?
 Quid tibi yis? calido sub pectore mascula bilis

Intumuit, quam non extinxerit urna cicutae.
 Tun' mare transilias? tibi torta cannabe fulto
 Coena sit in transtro, Vejentanumque rubellum
 Exhalet vapida laesum pice sessilis obba?
 Quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modesto
 Nutrieras, pergent avidos sudare deunces?
 Indulge genio, carpamus dulcia: nostrum est,
 Quod vivis: cinis, et manes, et fabula fies.
 Vive memor leti: fugit hora: hoc, quod loquor, inde est.
 En quid agis; dupli in diversum scinderis hamo:
 Hunccine, an hunc sequeris? subcas alternus oportet
 Ancipiti obsequio dominos: alternus oberres.
 Nec tu, cum obstiteris semel instantique negaris
 Parere imperio, rupi jam vincula, dicas.
 Nam et luctata canis nodum abripit: attamen illi
 Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenae.
 Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
 Praeteritos meditor: (crudum Chaerestratus unguem
 Abrodens ait haec) an siccis dedecus obstem
 Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
 Limen ad obscoenum frangam, dum Chrysidis udas
 Ebrius ante fores extincta cum face canto?
 Euge puer, sapias, diis depellantibus agnam
 Percute. sed censem', plorabit, Dave, relicta?
 Nugaris: solea, puer, objurgabere rubra.
 Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses.
 Nunc ferus, et violens: at si vocet, haud mora, dicas,
 Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersat, et ulti
 Supplicet, accedam? si totus et integer illinc
 Exieras, nec nunc, hic hic, quem quaerimus, hic est:
 Non in festuca, lictor quam jaestat ineptus.
 Jus habet ille sui palpo, quem dicit hiantem
 Cretata ambitio? vigila, et cicer ingere large
 Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 Aprici meminisse senes: quid pulchrius? at cum

Herodis venere dies, uncta que fenestra
 Dispositae pinguem nebulam vomuere lucernae
 Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
 Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino :
 Labra moves tacitus, recutitaque sabbata palles.
 Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto :
 Hinc grandes Galli, et cum sistro lusca sacerdos,
 Incusse deos inflantes corpora, si non
 Praedictum ter mane caput gustaveris alli.
 Dixeris haec inter varicosos centuriones,
 Continuo crassum ridet Vulfenius ingens,
 Et centum Graecos curto centuisse licetur.

S A T I R A VI.

A Dmovit jam bruma foco te, Bassae, Sabino ?
 Jamne lyra, et tetrico vivunt tibi pectine chordae ?
 Mire opifex numeris veterum primordia rerum,
 Atque marem strepitum fidis intendisse Latinac,
 Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto
 Egregios lusisse senes ? mihi nunc Ligus ora
 Intepet, hibernatque meum mare, qua latus ingens
 Dant scopuli, et multa littus se valle receptat.
 Lunai portum est operae cognoscere cives.
 Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse
 Maeonides Quintus pavone ex Pythagoreo.¹
 Heic ego securus vulgi, et quid praeparet Auster
 Infelix pecori : securus, et angulus ille
 Vicini, nostro quia pinguior : et si adeo omnes
 Ditescant orti pejoribus, usque recusem
 Curvus ob id minui senio, aut coenare sine uncto,
 Et signum in vapida naso tetigisse lagena.
 Discrepet his alias. Geminos horoscope varo
 Producis genio. Solis natalibus, est qui
 Tingat olus siccum muria vafer in calice empta,

Ipse sacrum inrorans patinæ piper: hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer: utar ego, utar?
Nec rhombos ideo libertis ponere laetus,
Nec tenuem solers turdarum nosse salivam.
Melle tenus propria vive: et granaria (fas est)
Emole, quid metuas? occa: et seges altera in herba est.
Alt vocat officium: trabe rupta, Bruttia saxa
Prendit amicus inops: remque omnem, surdaque vota
Condidit Ionio: jacet ipse in littore, et una
Ingentes de puppe Dei: jamque obvia mergis
Costa ratis lacerae: nunc et de cespite vivo
Frange aliquid: largire inopi, ne pictus oberret
Caerulea in tabula. sed coenam funeris heres
Negliget, iratus quod rem curtaveris: urnae
Offa inodora dabit: seu spirent cinnama surdum,
Seu ceraso peccent casiae nescire paratus.
Tune bona in columnis minuas? et Bestius urget
Doctores Grajos. ita fit, postquam sapere urbi
Cum pipere, et palmis venit nostrum hoc maris expers,
Foeniscae crasso vitiarunt unguine pultes.
Haec cinere ulteriore metuas! at tu, meus heres
Quisquis eris, paulum a turba seductior audi.
Obone num ignoras? missa est a Caesare laurus
Insignem ob cladem Germanae pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis: ac jam postibus arma,
Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
Esse daque, ingentesque locat Caesonia Rhenos:
Duis igitur, genioque ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco: quis vetat? aude.
Vae, nisi connives, oleum, artocreasque popello
Largior: an prohibes? dic clare: non adeo, inquis,
Exostatus ager juxta est. age, si mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum superest: accedo Bovillas,

Clivumque ad Virbi: praesto est mihi Manius heres.
Progenies terrae? quaere ex me, quis mihi quartus
Sit pater: haud promte, dicam tamen, adde etiam unum.
Unus etiam, terrae est jam filius: et mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exit.
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscas?
Sum tibi Mercurius: venio deus huc ego, ut ille
Pingitur: an renuis? vin' tu gaudere relicts?
Deest aliquid summae: minui mihi: sed tibi totum est,
Quicquid id est. ubi sit, fuge quaerere, quod mihi quondam
Legarat Tadius: neu dicta repone paterna:
Foenoris accedat merces: hinc exime sumtus:
Quid reliquum est? reliquum? nunc nunc impensius ungo
Unge puer caules. mihi festa luce coquatur
Urtica, et fissa fumosum sinciput aure:
Ult tuus iste nepos olim satur anseris extis,
Cum morosa vago singultet inguine vena,
Patriciae immejat vulvae? mihi trama figurae
Sit reliqua: ast illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute solers
Omne latus mundi: ne sit praestantior alter,
Cappadocas rigida pingues plausisse catasta.
Rem duplica. feci: jam triplex: jam mihi quartò,
Jam decies redit in rugam. depunge, ubi sistam.
Inventus, Chrysippe, tui finitor accervi.

F I N I S.

Books printed and sold by ROBERT
and ANDREW FOULIS.

In pure Greek, on fine writing paper, in quarto.

Homeri Ilias, 2 vols

Æschylus

Sophocles

With Latin translations in quarto,

Æschylus, 2 vols

Demetrius Phalereus de elocutione

In pocket volumes the following,

Homeri Ilias, 2 vols

Hippocratis Aphorismi

Xenophontis de Agesilao rege oratio

Bindari opera

Enacreon

Æschylus, 2 vols

Sophocles, 2 vols

Aristotelis poetica

Demetrius Phalereus

Xenophontis Hiero

Theophrasti characteres

Epictetus

M. Antoninus

Aristotelis de mundo

Cebetis tabula cum notulis

In folio,

C. Julii Caesaris et A. Hirtii de rebus a Caesare
gestis commentarii. cum fragmentis. accesserunt
indices locorum, rerumque et verborum. om-

nia, ex recensione Samuelis Clarke, fideliter ex-
pressa.

In quarto,

C. Julii et A. Hirtii commentarii.

M. Minucii Felicis Octavius.

In the press,

C. Plinii epistolarum libri decem

In pocket volumes the following Latin Poets;

Lucretius

Terentius

Horatius, editio altera

Phaedrus

Juvenalis et Persius

In the same size, the following,

Ciceronis opera omnia, 20 vols

C. Julii Caesaris et A. Hirtii commentarii 3 tom.

C. Nepotis vitae excellentium imperatorum

M. Minucii Felicis Octavius

Philosophiae moralis institutio compendiaria, auc-
tore Fr. Hutcheson, editio 2da

Metaphysicae synopsis, ontologiam et pneumatologiam complectens. editio 3tia

De optimo reipublicae statu, deque nova insula U-
topia, libri II. auctore T. Moro, Angliae can-
cellario

The meditations of the emperor M. Aurelius Anto-
ninus, newly translated from the Greek, with
notes, and a life of the author. 2d edition 2 vol

An essay on the composition and manner of writ-
ing of the ancients, particularly Plato, by J.
Geddes advocate

Professor Hutcheson's introduction to moral phi-
losophy, translated from the Latin

